

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Mariia Siponen & Mira Viitanen

SATUJEN JA SADUTUKSEN MERKITYS VARHAISKASVATUKSESSA

Sosiaali- ja terveystieteiden
2015

ABSTRACT

Author	Mariia Siponen and Mira Viitanen
Title	The Meaning of Fairytales and Storycrafting in Early Childhood Education
Year	2015
Language	Finnish
Pages	64 + 2 Appendices
Name of Supervisor	Merja Kaminen

The purpose of this bachelor's thesis was to study how fairytales and storycrafting are used in daycare centres in Vaasa. The aim was to find out what children's nurses and kindergarten teachers think about using fairytales and storycrafting as a work method. One aim was also to see how early childhood educators feel fairytales and storycrafting affect a child's growth, behaviour and development.

The theoretical frame deals with early childhood education, laws and documents guiding it and the theoretical frame of fairytales and storycrafting. The study was carried out with semi-structured questionnaires and the material was analysed with material-based content analysis method. The inquiry was carried out in four daycare centres in Vaasa and the questionnaire was answered by kindergarten teachers and children's nurses. The response rate was 62% and 31 questionnaires were filled in and analysed.

The results show that kindergarten teachers and children's nurses have a positive attitude toward using fairytales and storycrafting as work methods. Most of the early childhood educators read fairy tales daily for children but storycrafting is used rarely though. Storytelling is used in many kinds of situations but usually fairy tales are read during naps or supervised activity. Storycrafting is usually planned beforehand. The study indicated that storytelling and storycrafting are a part of everyday work in daycare centres in Vaasa.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	8
2	VARHAISKASVATUS	10
	2.1 Varhaiskasvatus Vaasan kaupungissa.....	10
	2.2 Varhaiskasvatusta ohjaavat lait ja asiakirjat	11
	2.2.1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet.....	12
	2.2.2 Varhaiskasvatuksen arvopohja.....	12
	2.2.3 Varhaiskasvatuksen toteuttaminen.....	13
3	SATUJEN KÄYTTÖ VARHAISKASVATUKSESSA.....	14
	3.1 Sadun määritelmä ja rakenne	15
	3.2 Satujen merkitys lapsen kasvun ja kehityksen näkökulmasta.....	16
	3.2.1 Lapsen kielen kehitys	18
	3.2.2 Lapsen moraalien kehitys	19
	3.3 Satujen käyttö ja draama	20
	3.4 Satujen käyttö opetustilanteissa	21
	3.5 Aikaisemmat tutkimukset	22
	3.5.1 Sadut ja teknologia.....	22
	3.5.2 Lapsen ääni esille saduttamalla.....	23
	3.5.3 Satujen voimaannuttava vaikutus.....	24
4	SADUTUSMENETELMÄ.....	26
	4.1 Sadutusmenetelmän määrittely ja toteutus.....	26
	4.2 Sadutuksen pääulottuvuudet	28
	4.3 Sadutusmenetelmän merkitys lapselle	28
	4.4 Sadutuksen vaikutukset lapsen näkökulmasta	30
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	33
	5.1 Tutkimusmenetelmä ja aineiston keruu	34
	5.2 Aineiston analysointi	36
	5.3 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	37

6	TUTKIMUSTULOKSET	38
6.1	Lasten ikäjakauma	38
6.2	Satujen merkitys.....	39
6.2.1	Satujen lukeminen.....	39
6.2.2	Tilanteet, joissa lapsille luetaan satuja	41
6.2.3	Satujen lukemisen merkitys lapsen kehitykselle.....	42
6.2.4	Satujen valitseminen	44
6.2.5	Satuhetken vaikutus lapsen käytökseen	44
6.3	Sadutus menetelmänä.....	46
6.3.1	Sadutusmenetelmän käyttö	46
6.3.2	Tilanteet, joissa sadutusmenetelmää käytetään.....	48
6.3.3	Sadutuksen merkitys lapsen näkökulmasta.....	49
6.3.4	Sadutuksen vaikutus lapsen käyttäytymiseen	51
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	53
8	POHDINTA.....	57
	LÄHTEET	61
	LIITTEET	

KUVIOLUETTELO

Kuvio 1. Lasten ikäjakauma vastanneiden ryhmissä (n=31)	38
Kuvio 2. Kuinka usein vastaajat lukevat lapsille satuja (n=31)	40
Kuvio 3. Tilanteet, joissa satuja luetaan lapsille	41
Kuvio 4. Satujen lukemisen merkitys lapsen kehitykselle	43
Kuvio 5. Vastaajien perustelut sadun valinnalle	44
Kuvio 6. Satuhetken vaikutus lapsen käyttäytymiseen	45
Kuvio 7. Kuinka usein sadutusmenetelmää käytetään (n=29)	47
Kuvio 8. Sadutuksen käyttö erilaisissa tilanteissa	48
Kuvio 9. Sadutuksen merkitys lapsen näkökulmasta	50
Kuvio 10. Sadutuksen vaikutus lapsen käyttäytymiseen	51

LIITELUETTELO**LIITE 1.** Saatekirje**LIITE 2.** Kyselylomake

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aiheena oli satujen ja sadutuksen merkitys varhaiskasvatuksessa. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten satuja ja sadutusmenetelmää käytetään varhaiskasvatuksessa. Tavoitteena oli myös saada käsitys siitä, miten lastentarhanopettajat ja lastenhoitajat Vaasan kaupungin päiväkodeissa suhtautuvat satujen lukemiseen ja sadutusmenetelmän käyttöön. Opinnäytetyössä selvitettiin myös sitä, millä tavoin alan ammattilaiset kokevat satujen ja sadutusmenetelmän käytön vaikuttavan lapsen kasvuun, kehitykseen ja käyttäytymiseen.

Työn teoreettisessa viitekehyksessä käsitellään varhaiskasvatusta ja sitä ohjaavaa lainsäädäntöä yleisellä tasolla. Lisäksi teoriaosuudessa avataan Vaasan kaupungin varhaiskasvatusta sekä aiempia tutkimuksia, jotka on tehty satujen käyttöön ja sadutukseen liittyen. Teoriaosuudessa käsitellään satujen käyttöä varhaiskasvatuksessa, satujen merkityksestä lapsen kasvulle ja kehitykselle sekä sadutusmenetelmää, sen käyttöä ja merkitystä lapsen näkökulmasta.

Tutkimus toteutettiin kyselylomakkeiden avulla, jotka jaettiin neljään eri päiväkotiin Vaasassa. Kyselylomakkeisiin vastasivat lastenhoitajat ja lastentarhanopettajat. Kyselylomakkeen kysymykset käsitelivät vastaajan perustietojen lisäksi muun muassa satujen ja sadutuksen käytön yleisyyttä ja ajankohtaa sekä niiden vaikutusta lapsissa. Kyselylomakkeiden vastaukset analysoitiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä apuna käyttäen ja tutkimustulokset raportoitiin kuviomuodossa, jotta niitä olisi mahdollisimman selkeä tarkastella.

Tutkimustulosten perusteella todettiin, että satuja yhä luetaan paljon erilaisissa tilanteissa ja ne ovat positiivinen menetelmä. Sadutusta puolestaan käytettiin vähemmän kuin satujen lukemista, mikä olikin odotettavissa. Sadutusta kuitenkin käytettiin vastausten perusteella liian vähän siihen verrattuna, kuinka tärkeä ja merkityksellinen menetelmä se on. Vastaajat itsekin tiedostivat sadutuksen suuren merkityksen. Lasten osallisuus näkyi myös tuloksissa. Erityisesti satuja luettiin

usein myös lasten omasta pyynnöstä. Satuja luettiin spontaanisti erilaisissa tilanteissa, mutta sadutusmenetelmää käytettiin suunnitellusti.

2 VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan tavoitteellista ja suunniteltua toimintaa, jonka avulla edistetään lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Suomessa julkista varhaiskasvatusta tarjotaan kuntien ja yksityisen sektorin toimesta päivähoitona, esiopetuksena, sekä erilaisina avoimen palvelun leikki- ja kerhotoimintana. (Lahtinen 2014.) Varhaiskasvatus koostuu hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta. Varhaiskasvatuksen pääpainona on kasvatuksellinen vuorovaikutus lapsen ja kasvattajan välillä. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lapsen tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2015.)

2.1 Varhaiskasvatus Vaasan kaupungissa

Päivähoidon peruslähtökohtana on lapsen kasvatusta ja hoitoa, joista vanhemmilla on kuitenkin päävastuu. Yhteiskunta ja yhteisö ovat vastuussa siitä, että lapsella on hyvät kasvuolosuhteet ja vanhemmat saavat tukea lapsen kasvatukseen. Päivähoitossa on otettava huomioon ihmissuhteiden jatkuvuus ja hyvät suhteet sisaruksiin, sillä se on lapsen edunmukaista. (Vaasan kaupunki 2012.)

Vaasan kaupungin varhaiskasvatusta arvopohja perustuu vuorovaikutustaitoihin ja toisen kunnioittamiseen, lapsen turvallisuuden tunteeseen rajojen ja rakkauden avulla, sekä lapsen terveen itsetunnon tukemiseen. Vaasan kaupungin varhaiskasvatusta visiona on ”Hyvä lapsuus – hyvän elämän alku”. (Vaasan kaupunki 2009.)

Vaasan kaupungilla on 37 päiväkotia sekä 11 yksityistä ostopalvelupäiväkotia. Päivähoitoa tarjotaan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Lisäksi muutamassa päiväkodissa on tarjolla myös kielikylpyä ja vuoroa. Vaasassa on seitsemän kiertävää erityislastentarhanopettajaa. Päiväkotien lisäksi Vaasassa järjestetään myös ryhmäperhepäivähoitoa ja perhepäivähoitoa, kerhotoimintaa sekä avointa päiväkotitoimintaa. (Vaasan kaupunki 2012.; Vaasan kaupunki 2015.)

2.2 Varhaiskasvatusta ohjaavat lait ja asiakirjat

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on varhaiskasvatuksen ohjauksen väline valtakunnallisesti. Valtioneuvoston periaatepäätöksenä hyväksymät varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset ovat pohjana VASU:n eli varhaiskasvatussuunnitelman perusteille. Valtakunnalliset linjaukset sisältävät yhteiskunnan järjestämisen ja valvoman varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteet ja kehittämisen painopisteet. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 7.)

Varhaiskasvatusta ohjataan sekä valtakunnallisilla että kunnan omilla asiakirjoilla, jotka muodostavat prosessimaisen kokonaisuuden. Valtakunnalliseen ohjaukseen sisältyvät lasten päivähoitoa ja esiopetusta koskevat lait ja asetukset, varhaiskasvatuksen valtakunnalliset linjaukset, varhaiskasvatussuunnitelman perusteet sekä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Kunnalliseen ohjaukseen puolestaan sisältyvät kunnan varhaiskasvatuksen linjaukset ja strategiat, kunnan ja yksikön varhaiskasvatussuunnitelma sekä esiopetuksen opetussuunnitelma. Yksikön varhaiskasvatussuunnitelma on kunnan suunnitelmaa yksityiskohtaisempi, ja siinä kuvataan yksikön varhaiskasvatuksen lähtökohdat sekä niiden toteutuminen arjen kasvatuskäytännöissä. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 8–9.)

Varhaiskasvatusta ja esiopetusta ohjaavaan keskeiseen lainsäädäntöön kuuluu yhdeksän lakia, jotka ovat; laki lasten päivähoidosta, asetus lasten päivähoidosta, perusopetuslaki, perusopetusasetus, asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista, valtioneuvoston asetus sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista, laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä, sosiaalihuoltolaki sekä laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista. (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja Hyvinvoinnin tutkimuskeskus 2015.)

Varhaiskasvatustilain (L580/2015) mukaan päivähoidolla tarkoitetaan lapsen hoidon järjestämistä joko päiväkotihoidona, perhepäivähoitona, leikkitoimintana tai muuna päivähoitotoimintana. Lapset, jotka eivät ole vielä oppivelvollisuusikäisiä

ovat oikeutettuja päivähoitoon. Lasten päivähoito on järjestettävä siten, että se tarjoaa lapsen hoidolle ja kasvatukselle sopivan hoitopaikan ja jatkuvan hoidon sinä vuorokautena, kun sitä tarvitaan. Päivähoidon tavoitteena on tukea päivähoidossa olevien lasten koteja kasvatustehtävässä ja edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä yhdessä kotien kanssa.

2.2.1 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan alle kouluikäisten lasten kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on tukea lasta kohti tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Varhaiskasvatuksen onnistumisen näkökulmasta tarvitaan kasvatuskumppanuutta, jolla tarkoitetaan päiväkodin henkilökunnan ja vanhempien välistä luottamuksellista yhteistyötä. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tavoitteena on muun muassa ohjata sisällöllistä kehittämistä ja luoda edellytyksiä varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseksi sekä edistää varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteuttamista (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 7).

2.2.2 Varhaiskasvatuksen arvopohja

Suomalaisen varhaiskasvatuksen arvopohja perustuu kansainvälisiin lapsen oikeuksia määritteleviin sopimuksiin ja muihin merkittäviin asiakirjoihin, kuten YK:n lasten oikeuksien sopimukseen. Keskeisimmäksi arvoksi on valikoitunut lapsen ihmisarvo. Tähän keskeiseen arvoon liittyen on neljä yleisperiaatetta, jotka varhaiskasvatuksessa tulisi aina huomioida, ne ovat syrjäntäkielto ja lasten tasavertainen kohtelu, lapsen edun huomioiminen kaikissa tilanteissa, lapsen oikeus elämään ja täysipainoiseen kehitykseen sekä lapsen mielipiteiden huomioon ottaminen. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 12.)

Varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteet voidaan johtaa Suomen perusoikeussäännöksistä ja muusta oikeussääntelystä sekä asiakirjainformaatiosta. Näitä kes-

keisiä periaatteita ovat lapsen oikeus turvallisiin ihmissuhteisiin, turvattuun kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen, turvattuun terveelliseen ympäristöön, joka mahdollistaa monipuolisen toiminnan ja leikin, tulla ymmärretyksi ja kuulluksi kehitystasonsa ja ikänsä mukaan, saada tarvittaessa erityistä tukea sekä omaan kulttuuriin, uskontoon ja äidinkieleensä. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 12.)

2.2.3 Varhaiskasvatuksen toteuttaminen

Varhaiskasvatuksen ensisijaisena tavoitteena on lapsen hyvinvointi ja sen kokonaisvaltainen edistäminen. Varhaiskasvatus toteutuu kokonaisuutena, jossa lapsen hoito, kasvatus ja opetus kulkevat rinnakkain. Näiden kolmen asian toteuttamisella voidaan edistää lapsen minäkäsitystä, ilmaisu- ja vuorovaikutustaitoja sekä lapsen ajattelun kehitystä. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 15–16.)

Varhaiskasvatusmaailman henkilökunta muodostaa moniammatillisen tiimin, jonka toiminta perustuu suomalaisen yhteiskunnan määrittelemiін yhteisiin arvoihin ja toimintatapoihin. Koulutuksen tuoma tieto ja kokemus luovat perustan henkilökunnan osaamiselle. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 17.)

Varhaiskasvatusympäristö luo omat puitteensa toiminnan toteuttamiselle ja onnistumiselle. Varhaiskasvatusympäristöön kuuluvat rakennettujen tilojen ja lähiympäristön lisäksi myös toiminnallisesti eri tilanteisiin liittyvät psyykkiset ja sosiaaliset ympäristöt sekä kaikki käytettävissä olevat materiaalit ja välineet. Virikkeellisen ympäristön lisäksi myös ilmapiiriin olisi panostettava, jotta varhaiskasvatus olisi mielekästä. Varhaiskasvatusympäristön ilmapiirin tulisi olla turvallinen ja myönteinen. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 18.)

3 SATUJEN KÄYTTÖ VARHAISKASVATUKSESSA

Varhaiskasvatuksessa tavallisimpia tilanteita, joissa satuja luetaan, ovat varmasti satutuokiot, joissa kasvattaja lukee lapsille ääneen sadun. Näiden tuokioiden lisäksi päiväunille mentäessä kasvattaja tavallisesti lukee lapsille ääneen jonkinlaisen ”unisadun”. (Heinonen 2001, 201–202.)

Pienten lasten ryhmässä on tärkeää huomioida sadun selkeys, miellyttävät kuvat sekä tarinatuokion kiireetön tunnelma. Pieni lapsi samaistuu satujen hahmoihin ja aistii herkästi tunnelmia. Lapsi alkaa ymmärtää yksinkertaisia kertomuksia jo toisella ja kolmannella ikävuodella, jolloin mielikuvat muodostuvat aistimuksista. Mielikuvituksen avulla lapsi oppii ymmärtämään paremmin itseään ja muita ihmisiä. Kielen kehityksen näkökulmasta on tärkeää huomioida, että lapsi tarvitsee kielellistä materiaalia loruttelusta sadutukseen. 3–6-vuotiaiden lasten ryhmissä käytetään jo paljon sadutusmenetelmää ja jatkotarinoita. (Hämmäinen & Mäki 2009, 52–53.; Jantunen 2009, 48–49.)

Kasvattajan on tärkeää olla aidosti läsnä kaikissa vuorovaikutustilanteissa sekä erityisesti sadunkerrontatilanteissa. Lapset huomaavat helposti, jos kasvattaja on välinpitämätön ja etäinen. Satujen käyttö on myös aikuisille antoisaa, sillä lapsiin panostus näkyy lasten toiminnassa jatkuvasti päiväkodin arjessa. Satujen avulla voidaan tunnistaa ja nimetä erilaisia tunteita, sillä kotiooloissa vanhemmat eivät välttämättä näytä lapselle esimerkiksi negatiivisävytteisiä tunteita lainkaan. Satujen avulla lapsi saa aikuisen huomion ja kokee itsensä tärkeäksi. (Hämmäinen & Mäki 2009, 55–56.)

Satuhetkiä suunniteltaessa kasvattajan tulisi huomioida rauhallisuus. Satuhetkiin liittyy usein jonkinlaisia rituaaleja tai sylivuoroja. Sylivuorolla tarkoitetaan sitä, että jokainen lapsi pääsee vuorostaan hoitajan syliin istumaan lukuhetken aikana. (Hämmäinen & Mäki 2009, 56.)

Satuja voidaan lukea isommalle lapsiryhmälle tai ainoastaan yhdelle lapselle kerrallaan. Suuremmalle ryhmälle luettaessa lasten on mahdollista tuoda satua esiin monin eri tavoin. Lisäksi kasvattajan lukiessa satua lapsiryhmälle, yhdessä kokeminen korostuu. Joidenkin satujen ”osallistumisessa” tarvitaan enemmän kuin yksi lapsi, kuten esimerkiksi sadussa, jossa järjestetään häät tai juhlat. Useamman lapsen läsnäolo tuo satutuokioonkin juhlantuntua ja samaistuminen on helpompaa. (Ylönen 2000.)

Kun satua luetaan vain yhdelle lapselle kerrallaan, niin satuhetki on intiimimpi ja luo yhteenkuuluvuuden tunnetta kasvattajan ja lapsen välille. Kasvattaja pystyy aistimaan lapsen ilmeistä ja eleistä tämän kokemusta kyseisestä sadusta. Yhdelle lapselle luettaessa voidaan keskustella sadusta ja sen kautta myös lapsen omasta elämästä. Lapselle annetaan näin tilaisuus keskustella sadun herättämistä ajatuksista. (Ylönen 2000.)

Lapsen kehitystaso, ikä, tausta ja nykyinen elämäntilanne vaikuttavat siihen, miten lapsi kokee sadun. Lapsi usein myös tulkitsee satua, tämä tulkinta tapahtuu spontaanisti ja saattaa saada tulkitsijassa aikaan uudenlaisen ymmärryksen jonkun asian suhteen. Lapsen kokemukset ja tiedot ovat vähäisiä, ja hän opettelee ymmärtämään ja tulkitsemaan ympärillä olevaa maailmaa yhdistäen itsensä osaksi sen kokonaisuutta. (Ylönen 2000, 49.)

3.1 Sadun määritelmä ja rakenne

Sadulla tarkoitetaan mielikuvitukseen, kansan uskomuksiin ja myytteihin perustuvaa kertomusta. Satu on arkitodellisuuden rajoista piittaamaton opettava tai huvittava kertomus. Satu on kerrontaa, jossa on useita tapahtumia ja vähintäänkin yksi todellisuudessa mahdoton asia. (Sarmavuori 2015.)

Monissa saduissa on harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta lähes samanlainen rakenne. Usein sadussa on ongelma, josta päähenkilön on selviydyttävä, se voi olla esimerkiksi mahdottomalta tuntuva tehtävä tai odottamaton tapahtuma. Lisäksi

saduissa on auttajia ja esteitä, jotka vievät satua eteenpäin välillä parempaan ja välillä huonompaan suuntaan. Saduissa on myös usein jonkinlainen opetus, jonka kautta päähenkilö oppii jotain uutta. Saduissa esiintyy myös usein kriisitilanne, jonka jälkeen ongelmat ratkeavat. Kriisitilanteen myötä päähenkilön elämässä tapahtuu muutos, joka on välttämätön vaikeuksien voittamisen vuoksi. Sadun lopussa päähenkilö hyväksytään ja häntä rakastetaan, sekä auttajia ja esteitä joko rangaistaan tai palkitaan teoistaan. (Ylönen 2000, 12–14.)

Yksinkertaistettuna sadun rakenteessa on alkuosa, keskikohta ja loppuosa. Alkuosa on mielenkiintoinen ja houkuttelee lukemaan sadun loppuun. Keskikohta puolestaan kertoo tarinan perusosan ja loppuosaan sisältyy loppuhuipennus ja tilanteen ratkeaminen. Myös sadun opetus löytyy sadun loppuosasta. (Kemppinen 2003, 79–80.)

Kemppisen (2003, 75) mukaan monissa 2000-luvun moderneissa saduissa juoni ei etene enää tuttua kaavaa mukaillen vaan juoni saattaa olla pirstaleisempi ja satu nopeatempoisempi. Tällaiset modernit sadut, eivät sovi kovin pienille lapsille, sillä sadun nopea tempo ja äkilliset juonenkäänteet voivat johtaa siihen ettei lapsi kykene kunnolla ymmärtämään sadun sisältöä. Näissä moderneissa saduissa fakta ja fiktio saatetaan usein myös sekoittaa vaikka se ei ole kovin hyvä asia, sillä alle kouluikäinen lapsi ei välttämättä pysty vielä erottamaan mikä osa sadusta on mielikuvitusta ja mikä totta.

3.2 Satujen merkitys lapsen kasvun ja kehityksen näkökulmasta

Satujen kuuleminen vahvistaa lapsen mielikuvitusta ja vie lapsen mielikuvitusmaailmaan kauas pois arkipäivän kaaoksesta. Kasvattajan ja lapsen satuhetki lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta ja antaa lapselle mahdollisuuden rauhoittumiseen. Satuhetken yhteydessä lapsi ja kasvattaja voivat käydä keskustelua kirjan tapahtumien lisäksi lapselle arkipäiväisistä asioista. Lapselle täytyisi myös antaa mahdollisuus kysyä satuun liittyviä asioita, jotka jäivät hänelle epäselväksi. (Kemppinen 2003, 81–82.)

Mielikuvitushahmojen ja mielikuvien avulla lapsi pystyy käsittelemään vaikeita-kin asioita. (Jantunen 2009, 52.) Sadut rikastuttavat lapsen elämää kulkemalla mukana arjessa. Satujen voima, antaa lapsille uskoa elämään. (Kemppinen 2003, 1.)

Terapeuttisina pidettävien satujen avulla voidaan käsitellä ja vähentää tunne-elämän ongelmien aiheuttamaa mielipahaa. Terapeuttiset sadut ovat sellaisia, joiden oletetaan koskettavan lasta tunnetasolla. Sadun avulla lapsi voi käydä läpi menetyksiään ja vaikeuksiaan oman mielikuvituksensa avulla ja löytää yhtäläisyyksiä omasta elämästään ja sadun päähenkilön elämästä. Sadut antavat lapsille toivoa siitä, että suru vähitellen lievittyy ja lapsi voi jatkaa elämäänsä vastoin-käymisistä huolimatta. (Ylönen 2000, 62–63.)

Haapaniemen (2009, 41) mukaan sadutta kasvanut lapsi on kuin kuihtunut ja surkastunut kasvi, joka ei voi puhjeta täyteen loistoonsa. Ne lapset joille ei lueta satuja ja luovat usein itse oman satunsa ja rakentavat oman mielikuvitusmaailmansa vaikka tyhjästä. Jantusen (2009, 49) mukaan mielikuvituksen pelot syntyvät lapsille, joiden mielikuvat kielletään tai ne eivät vastaa todellisuutta. Ilman satuja ja mielikuvitusta lapsi joutuu maailmaan, jota hän ei järjellään pysty hallitsemaan.

Sadut vaikuttavat suurelta osin lapsen kasvuun ja kehitykseen positiivisesti, esimerkiksi vahvistamalla lapsen persoonallisuutta ja luovuutta. Satujen avulla lapsi oppii tärkeitä tunne- ja arkielämän taitoja. (Lastenkirjastokurssi 2015.) Ylönen (2000, 27) mukaan satuja kuuntelemalla lapsi oppii myös yleistietoa esimerkiksi luonnosta ja matematiikasta.

Sadut auttavat lasta kasvamaan ja hänen persoonallisuuttaan kehittämään kokonaisvaltaisesti. Sadut lisäävät lapsen yhteistoimintakykyä, eheyttävät persoonaa ja lisäävät tunteiden läpikäymisen taitoa. Satujen kuunteleminen turvallisen aikuisen seurassa vahvistavat lapsen itsetuntoa ja uskoa omaan selviytymiseensä elämässä. (Laulajainen 2009, 69.; Hämmäinen & Mäki 2009, 56.)

3.2.1 Lapsen kielen kehitys

Satujen kuunteleminen edistää lapsen kielellistä kehitystä. Lapsi rakastaa tarinoita ja oppii niiden avulla hahmottamaan erilaisia tapahtumakokonaisuuksia, esimerkiksi perushoitotilanteita. (Tolonen 2001, 176.) Useat lastenkirjat käsittelevät normaaleja arkisia tilanteita, kuten pukemista tai ruokailua. Tällaisten pedagogisten satujen avulla perushoitotilanteista tehdään lapselle mielekkäämpiä.

Pedagogiikalla tarkoitetaan yhdessä sovittuja kasvatuskäytäntöjä ja suunnitelmallista toimintaa, jotka perustuvat lapsen kehityksen tuntemiseen, hänen yksilöllisten tarpeiden huomioimiseen, havainnointiin, lapsilähtöiseen toimintaan sekä lapsen osallisuuteen. (Kaminen 2015.)

Lapsen puheen ja kielen kehityksen näkökulmasta lapsen ensimmäiset elinvuodet ovat hyvin merkittäviä. Kielen kehittyminen edellyttää hyvää ”kielellistä” ympäristöä, johon voivat vaikuttaa muun muassa lapsen vanhemmat, läheiset sekä lapsen hoitopaikan kasvattajat. (Kemppinen 2003, 45.) Pienten lasten kielenkehityksen tukemiseen sopii hyvin riittävä ja loruttelu. Myös isokuvaiset kirjat sopivat hyvin ihan pienille lapsille, aikuinen voi lukemisen lisäksi kertoa lapselle kuvista. (Babyhjälp 2015.)

Vaikka satujen kuunteleminen on usein lapsen mielestä mukavaa ja jännittävää, niin tukee se samalla lapsen kielen kehittymistä. Lapsen kielenkehityksen näkökulmasta on tärkeää, että lapsi olisi jollain tapaa tekemisissä satujen ja kirjallisuuden kanssa. Jos lasten on vaikea ymmärtää satua tai sadun vaikeita sanontoja, niin apuna on hyvä käyttää myös kuvia ja kuvitusta, jotta satu pysyy mielekkäämpänä ja lapsi jaksaa keskittyä kuuntelemiseen. (Utbildningsstyrelsen 2010.)

Lapsen kielen kehityksen näkökulmasta on tärkeää, että lapselle puhutaan paljon, mutta myös kirjoitetun tekstin lukeminen lapselle on merkittävää. Nykyään nimitään myös suomen kielessä puhuttu ja kirjoitettu kieli ovat alkaneet erkaantua toisistaan, joten olisi lapsen kokonaisvaltaisen puheen ja kielen kehityksen näkökul-

masta tärkeää, että lapsi saisi kuulla näitä molempia pienestä pitäen. (Nurmilaakso 2011, 35.)

Nurmilaakson (2011, 37–41) mukaan laadukkaan varhaiskasvatuksen pitäisi tarjota lapsille kielellisesti virikkeellinen ympäristö. Tällaisen ympäristön luomiseksi voidaan käyttää paljon erilaista materiaalia, kuten loruja, runoja, kerrontaa ja mediaa. Nämä kaikki tukevat omalta osaltaan lapsen kielen kehitystä.

Lapsen puheen ja kielen kehitys etenee siten, että ensin lapsen kommunikointi on epämääräistä ääntelyä, joka vähitellen muuttuu jokelteluksi. Jokelteluvaiheen jälkeen lapsi alkaa oppia ensimmäisiä sanoja. Näistä ensimmäisistä sanoista lähtien lapsen sanavarasto alkaa kasvaa ja parin vuoden aikana lapsi oppiikin noin 1000 sanaa, joista hän muodostelee ensin lyhyempiä ja sitten pidempiä virkkeitä. Jotta lapsen kielenkehitys kehittyisi ”normaalisti” niin tarvitsee lapsi virikkeellisen ympäristön. (Kemppinen 2003, 46.)

Lapsen leikkiessä hän saattaa usein puhua itsekseen. Tämä puhe ei ole pelkkää sanailua vaan se ohjaa lapsen leikkiä ja toimintaa. Myöhemmässä vaiheessa tämä ohjaava puhe muuttuu lapsen ajatteluksi. (Kemppinen 2003, 45.)

3.2.2 Lapsen moraalien kehitys

Ylösen (2000, 27) mukaan satuja luetaan usein lapsen viihdyttämiseksi ja lohduttamiseksi, mutta opettaa se myös hyväksytyjä käyttäytymismalleja. Useissa satuissa piilee jonkinlainen opetus, jonka avulla lapsi oppii ymmärtämään oikean ja väärän merkityksen.

Toronton yliopistossa on tutkittu sitä, miten sadut vaikuttavat lasten moraalisiin. Tutkimukseen osallistui 268 lasta, jotka olivat iältään 3-7-vuotiaita. Tutkimuksessa selvisi, että positiiviset sadut vaikuttavat lapsen moraalien kehitykseen myönteisemmin, kuin negatiivissävytteiset tai neutraalit sadut. (Kaaro 2014.)

Tutkimus toteutettiin siten, että aikuinen leikki aluksi lapsen kanssa leikkiä, jossa lapsi yritti aikuisen ääntelyn perusteella arvata, mikä eläin on kyseessä. Kesken leikin aikuinen lähti käymään muualla ja sanoi lapselle, ettei hän saa katsoa seuraavaa eläintä, jonka aikuinen jätti pöydälle poistuessaan. Aikuisen palattua huoneeseen hän luki lapselle moraaliin liittyvän positiivisen, negatiivisen tai neutraalin sadun. Suurin osa lapsista, joille oli luettu positiivinen satu, vastasivat rehellisesti aikuisen kysyessä, olivatko lapset käyneet salaa katsomassa, mikä eläin olisi ollut seuraavaksi vuorossa. (Kaaro 2014.)

Lapsen moraalin kehityksen kannalta on merkittävää, että saduissa, joita lapselle luetaan, esiintyy selkeästi hyviä ja pahoja hahmoja. Lapsi tarvitsee vastakohtasettelua, jotta pystyy ymmärtämään paremmin hyvän ja pahan, oikean ja väärän merkityksen. Lasten ajattelu saattaa aikuisten mielestä vaikuttaa kovin mustavalkoiselta kuten useat lasten sadutkin, mutta lapsen moraalin tuntemus kehittyy yksilöllisesti kunkin lapsen kohdalla laajakatseisemmaksi. (Uro 2015.)

3.3 Satujen käyttö ja draama

Satujen käyttö voidaan yhdistää päiväkodeissa myös erilaisiin draaman keinoihin. Lapsille entuudestaan tuttu tarina voidaankin lukemisen sijasta esittää esimerkiksi käsinukeilla tai voidaan pukeutua rooliasuihin ja näytellä pienryhmissä yhdessä lasten kanssa heille tuttu satu. Tällä tavoin sadun kerronta on elävämpää kuin kirjasta lukeminen ja jää varmasti paremmin lasten mieleen. (Ylönen 2000, 97–99.) Tällä tavoin lapsille voidaan opettaa esimerkiksi moraalikäyttäytymistä ja hyviä käytöstapoja.

Lapsen kielellisen ilmaisun laajentuminen tapahtuu sitomalla sanataide leikkiin. Varhaiskasvatusmaailmassa draamalliset leikit ovat hieman samankaltaisia kuin roolileikit, joissa lapsen mielenkiinto on suuntautunut leikin prosessiin, muttei vielä ilmaisutaitoon. Lasten vapaissa leikeissä näkyy usein selkeitä kohtauksia ja rooleja jostakin sadusta. Lapset siis saavat saduista paljon aiheita omiin leikkeihinsä. Roolileikkien tavoin pedagogisen draaman avulla sadut toimivat yhteis-

toiminnallisen ja kokemuksellisen oppimisen välineinä, jossa kasvattaja ohjaa lapsia kohti haluttua lopputulosta. (Luoto & Luoto 2001, 185.)

Sadun kerronta ja erilaiset draamaleikit ovat sopivia opetuksen muotoja päiväkotikäisille lapsille. Tällaisen toiminnan avulla lapsi rikastuttaa aikaisempia kokemuksiaan. Pedagoginen draama on helppo yhdistää lapsen kirjallisuuskasvatukseen, satujen lukemiseen ja sen avulla lapsen on helpompi ymmärtää asiat ja ne jäävät myös paremmin mieleen toiminnan kautta. (Heinonen 2001, 202–204.)

Pedagogisella draamalla tarkoitetaan työtappaa, joka on kokemuksellista, yhteisöllistä ja ongelmanratkaisukeskeistä toimintaa. Pedagogisessa draamassa hyödynnetään draaman keinoja ja lasten ilmaisutaitoa improvisoiduissa draamatilanteissa. (YVI 2012.)

Heinosen (2001, 205–206) mukaan pedagogisen draaman erityisiä merkityksiä varhaiskasvatuksessa ovat sen konkreettinen toiminnallisuus sekä moniaineisuus. Parhaimmillaan se voi olla mielikuvituksen temmellyspaikka, jossa kirjallisuus rikastuttaa lasta. Draama on moneen suuntaan liitettävä työmenetelmä, jossa sen yhteisöllinen kokonaisvaltaisuus ovat merkittävässä asemassa.

3.4 Satujen käyttö opetustilanteissa

Satujen avulla lapsille voidaan opettaa erilaisia asioita sadun teemasta riippuen, kuten esimerkiksi suvaitsevaisuutta. Monissa opettavaisissa saduissa korostetaan lähimmäisen rakkautta ja erilaisuuden hyväksymistä. Lapsen ollessa kahden ja puolen sekä viiden ikävuoden välillä kehittyy hänen oppimiskykynsä vauhdilla ja lapsen herkkyys oppia uusia taitoja paranee koko ajan. (Peltokangas 2015.; Woolfson 2001, 104.)

Satuja voidaan käyttää opetuksessa monella eri tavalla. Satuja voidaan esimerkiksi käyttää opettaessa lapsille moraalikäyttäytymistä ja oikean ja väärän merkitystä. Myös puheen ja kielen oppimisen yhteydessä käytetään paljon tarinoita, joiden avulla harjoitetaan lapsen ymmärrystä ja kielitaitoa. Satuja käytetään myös taide-

opetuksen tukena esimerkiksi siten, että lapsille luetaan ensin satu, jonka pohjalta maalataan tai piirretään. Luonto ja sen tutkiminen ovat tärkeitä asioita lapselle ja myös luontotietouden opettamiseksi satuja luetaan lapsille. (Virtuaali AMK 2009.)

Lastenkirjat ovat oleellinen osa lapsen oppimisympäristöä varhaiskasvatuksessa. Päiväkodin henkilökunta lukee lapsille kirjoja, joista he voivat jälkeinpäin keskustella yhdessä. Tällaisten keskustelujen tarkoituksena on se, että lapset saavat esittää mieltään askarruttavia kysymyksiä, jotta varmasti ymmärtävät sadun merkityksen. Tällainen keskustelu on erittäin opettavainen ja lapsi voi oppia sen aikana esimerkiksi uusia sanoja ja niiden merkityksiä. (Karvonen & Rikkola 2006, 16.)

Korkeamäen (2011, 46) mukaan lapselle lukeminen kehittää häntä monipuolisesti, sillä lapset oppivat siinä samalla kirjoitetun kielen rakennetta ja heidän sanavarastonsa kasvaa. Lukemisen merkitystä lapselle kuvaa se, että hyvä kuullun ymmärtämisen taito ennustaa myöhemmin myös hyvää luetun ymmärtämisen taitoa. Lapsen tietorakenteet alkavat muotoutua, kun he pääsevät tarinoiden kautta käsiksi arkensa ulkopuoliseen tietoon. Nämä lukemisen ja oppimisen hyödyt on kuitenkin mahdollista saavuttaa vain vuorovaikutteisella lukemisella ja monipuolisilla teksteillä, jotka sisältävät myös tietotekstejä.

3.5 Aikaisemmat tutkimukset

Perehdyimme aihetta valitessamme jonkin verran aiempiin tutkimuksiin, jotka on tehty sadutusta tai satujen käyttöä koskien. Tutkimusten tulokset olivat pääosin positiivisia ja osoittivat hyvin sadutuksen ja satujen käytön tärkeyden lapsen näkökulmasta. Siksi kyseinen aihe alkoikin kiinnostaa meitä yhä enemmän.

3.5.1 Sadut ja teknologia

Suomessa Torniossa on havaittu, että lasten kielelliset taidot ovat heikentyneet muutaman viime vuoden aikana. Sekä varhaiskasvatukseen että kirjaston henkilö-

kunta on huomannut, etteivät nykypäivän tekniset vempaimet, kuten tabletit, tietokoneet tai kännykätäkään pysty korvaamaan aikuisen ja lapsen yhteistä satu-tuokiota. Nykyään teknologian kehittymisen myötä yhä useammat vanhemmat jättävät esimerkiksi iltasadun lukematta ja korvaavat sen jonkin pelin tai videon avulla. (Haapakoski 2014.)

Lapset, joille ei ole luettu satuja, kärsivät yhä useammin puheenviivästyistä, eikä heillä ole myöskään yhtä hyviä valmiuksia oppia lukemaan ja kirjoittamaan, kuin lapsille, joille on pienestä pitäen luettu satuja. Erityislastentarhanopettaja Ukkosen mukaan lapsilla, joille on luettu satuja, on hyvä sanavarasto, kuuntelu sekä kuullun ymmärtämisen taito. Ne lapset, joille ei ole luettu, tarvitsevat puolestaan harjoitusta aivan perusasioissa kuten keskittymis- ja kuuntelutaidoissa. (Haapakoski 2014.)

3.5.2 Lapsen ääni esille saduttamalla

Sukelluksia lapsinäkökulmaiseen tutkimukseen ja toimintaan -teos käsittelee tutkimusta, jossa paneudutaan siihen, millä tavoin lapsilta saadaan tietoa ja minkälaisia tuloksia lapsen näkökulmasta tehty tutkimus tuottaa. Tutkimuksen pohjalta on pyritty soveltamaan, miten kyseistä tutkimustietoa voitaisiin käyttää lasten parissa tehtävän työn kehittämiseen. Kyseisen tutkimuksen mukaan lapsilla on erilainen tapa kertoa maailmastaan kuin aikuisilla. Lasten äänen kuulemiseen tulisi panostaa enemmän. Hyväksi havaittu keino lapsen äänen kuulemiseen on esimerkiksi saduttaminen. Saduttamisen avulla tavoitetaan lapsen ajatuksia eri aihealueisiin liittyen. Tutkimuksen mukaan ihan pienetkin lapset luovat omaa kulttuuriaan ja luovat tietoa ja uusia näkökulmia asioista. (Helsingin yliopisto 2012.)

Lapset kertovat ja toimivat - kehittäjä- ja tutkijaverkoston sivustolla on julkaistu, että vuonna 2013 etsittiin tutkijoita, jotka olisivat kiinnostuneita tutkimaan valmista aineistoa, joka koostuu noin 5000:sta sadusta ja tarinasta, jotka 1–15-vuotiaat lapset ovat kertoneet. Tämä valtava aineisto on koottu sadutusmenetelmää käyttäen ja on osa satu-keikka-projektia. Näiden satujen avulla aikuiset saivat

paljon uutta tietoa lasten maailmasta. Lasten itsensä kertomia satuja ja tarinoita usein vähätellään, vaikka kyseisen tutkimuksen mukaan lapsille heidän omat tarinansa ovat erittäin tärkeitä ja ne käsittelevät useimmiten lapsille itselleen merkityksellisiä asioita. Monissa aiemmissa tutkimuksissa on huomattu, että lasten kertomat tarinat ovat moni-ilmeisiä samalla tavalla kuten aikuistenkin. Lasten itsensä kertomat sadut ovat vaihtelevia, monipuolisia ja mielenkiintoisia tuotoksia. (Riihelä 2013.)

3.5.3 Satujen voimaannuttava vaikutus

Nykypäivän uudet tutkimukset puhuvat lastenkirjallisuuden ja sanataidetoiminnan puolesta. Kirjailija Suvilehdon mukaan sanataide on aikuisen ja lasten välistä lempeää yhdessäoloa, johon kuuluvat lorut, runot, riimittely, tarinointi sekä kauno- ja tietokirjallisuus. Lapsi pystyy käsittelemään kaunokirjallisuuden kautta emotionaalisia asioita ja näin ollen sillä on ongelmiin ennalta ehkäisevä vaikutus. Sanataidekasvatusta päiväkotiin -hanke tuo mukanaan päiväkodin arkeen uusia ja monipuolisia saduttamis- ja kirjallisuuden käsittelytapoja. Kyseistä hanketta on toteutettu Oulussa ja sen tavoitteena olisi löytää malli, jonka avulla sitä voitaisiin valtakunnallisesti levittää päiväkoteihin. (Suomen kulttuurirahasto 2015.)

Voipion (2012) mukaan sadut opettavat lapsille muun muassa ystävyyttä ja erilaisuutta. Hänen mielestään satujen merkitys sekä lapselle, että myös aikuiselle on suuri. Lapsille suunnatut sadut ovat muuttuneet vuosien saatossa siten, että nykypäivän sadut ovat monimuotoisia. Voipion itsensä kirjoittamissa tarinoissa hän on halunnut pitää satumaailman klassisena ja vaikka sadut ovatkin modernin nykyaikaisia, niin niissä ei kuitenkaan esiinny esimerkiksi nykyaikaisia kännyköitä. Nykypäivänä tarinat ja sadut ovat helpommin saatavilla, kun niitä löytyy muun muassa internetistä. Mutta kuitenkin satujen lukeminenkin on edelleen tärkeää.

Lasten osallisuus on merkittävä ja ajankohtainen aihe, sillä sitä korostetaan esiopetuksen uusissa perusteissa sekä uudessa varhaiskasvatuslaissa. Virkki (2015) tutki väitöstutkimuksessaan millaiset ovat lasten kokemukset omasta toimijuudes-

taan ja osallisuudestaan sekä millaisina kasvattajat kokevat lasten toimijuuden ja osallisuuden varhaiskasvatuksessa. Tutkimuksen mukaan lasten osallisuus on riippuvainen siitä, millaisia toimijoita lapset ovat. Lapset voidaan nähdä monella tapaa, esimerkiksi kasvattajien toiminnan kohteina, ympäristöstä ohjautuvina toimijoina, yhdenvertaisina toimijoina toistensa ja kasvattajiensa kanssa sekä omaehtoisina toimijoina. Kasvattajien tulisi oppia osallistamaan lapsia myös perustoiminnoissa siten, että lapset kokisivat leikinomaisen, luontevan, vapauttavan, iloisen ja toiminnallisen osallisuuden ja yhteyden omaan elämäänsä, itseensä ja toisiin.

4 SADUTUSMENETELMÄ

Sadutusmenetelmä sai alkunsa 1980-luvulla Suomessa koulupsykologi ja valtiotieteen tohtori Monika Riihelän toimesta. Hän päätti kokeilla kerrontaa terapeuttisena välineenä lapsen itsetunnon ja osaamisen esille nostamiseen. Riihelän aloitteesta käynnistettiin vuonna 1995 Stakesin Satukeikka-hanke, jonka myötä menetelmästä tuli laajasti sovellettu ja käytetty valtakunnallinen kehittämiskeskushanke Kuperkeikkakyyti-verkoston kautta. (Karlsson 2014, 192.) Satukeikka-projektissa sadutettiin tuhansia 0-15-vuotiaita lapsia kymmenillä eri paikkakunnilla Suomessa. Satukeikka-toiminta organisoitui Kuperkeikkakyyti-verkostossa eli lasten kanssa työskentelevien ammattilaisten verkostossa. (Karlsson 2013.)

Sadutusmenetelmää käytetään sadoilla paikkakunnilla niin Suomessa kuin myös muualla maailmallakin. Liisa Karlsson (2014, 14–15, 20) on tutkinut saduttamista *Lapset kertovat*–tutkimus- ja kehittämishankkeessa. Tutkimuksen avulla on pyritty kehittämään sadutusmenetelmää entistä paremmaksi. Tutkimuksen pohjalta kirjoitettu kirja *Sadutus, Avain osallisuuden toimintakulttuuriin*, käsittelee kattavasti sadutusmenetelmää eri näkökulmista.

Sadutus on lapsen kuuntelua korostava työmenetelmä, jota voidaan käyttää monissa tilanteissa. Lapsilla mielikuvitus auttaa heitä ymmärtämään ja näkemään asioita, sadutusmenetelmän avulla lapsen luovuudelle ja mielikuvitukselle luodaan hyvät edellytykset. Säännöllisen sadutuksen avulla kasvattaja auttaa lasta oppimaan ilmaisemaan itseään ja omia ajatuksiaan. (Yle 2015.)

4.1 Sadutusmenetelmän määrittely ja toteutus

Sadutuksella tarkoitetaan menetelmää, jonka avulla lasten lisäksi myös nuoret ja aikuiset muokkaavat ajatuksiaan tarinaksi. Sadutuksessa lasta kehoitetaan kertomaan oma tarina, jota aikuinen kuuntelee ja kirjaa sanataarkasti. Sadutuksen tarkoituksena ei ole opettaa esimerkiksi itseilmaisua, lukemista tai kirjoittamista, vaikka niitä opitaankin sadutusprosessissa. Sadutus on vastavuoroiseen toimintakulttuu-

riin johdatteleva menetelmä, jonka avulla kuunnellaan ja kohdataan lapsi. (Karlsson 2014, 18–19.)

Perussadutuksella tarkoitetaan lapsen tai aikuisen tarinan kirjaamista sana sanalta ylös, muuttamatta sitä. Sadutus tapahtuu ilman annettua aihetta, arviointia tai tulkintaa. Saduttaja keskittyy kuuntelemaan lapsen tarinaa osoittaen sen ilmeillään ja olemalla puuttumatta sen sisältöön. Tarinan päätyttyä saduttaja lukee sen ääneen lapselle, jolloin sitä voi halutessaan muuttaa tai korjata. Lapsen etu- ja sukunimi, ikä, kerrontapaikka, päivämäärä, kirjaaja sekä muut kuulijat kirjataan tarinan päätteeksi. (Karlsson 2014, 24.)

Perinteisen sadutuksen lisäksi on olemassa myös aihesadutusta. Aihesadutuksella tarkoitetaan sitä, että lapselle annetaan jokin tietty aihe, jonka ympärille lapsi muodostaa sadun. Sadutusmenetelmää voidaan käyttää kahden kesken lapsen kanssa tai ryhmässä siten, että kertomisvuoro siirtyy lapselta toiselle. Lapsiryhmässä voidaan käyttää myös sadutusdokumentointia, jolloin saduttaja kirjaa lasten leikin etenemistä muistiin. Sadutusmenetelmän lähtökohtana on luottamus, joka vahvistuu työskentelyn aikana. Sadutusmenetelmän käyttö mahdollistaa henkilökohtaisen tutustumisen lapseen ja hänen persoonaansa. (Hämmäinen & Mäki 2009.)

Yksilö- ja ryhmäsadutus eroavat toisistaan siten, että yksilösadutuksessa syntyy tietynlainen intiimi läheisyys ja jakamisen tunne, kun taas ryhmässä kerrottu satu luo yhteisöllisyyttä ja yhdessä pohtimista. Ryhmäsadutuksessa tulisi löytyä kaikkia lapsia miellyttävät juonen käänteet ja siinä nousee esille ryhmän toimintatapa, työnjako ja kiinteyden aste. (Karlsson 2014, 34.)

Sadutusdokumentointi on puolestaan sitä, että saduttaja kirjaa lasten nähden, mitä he leikkivät ja keskusteleivat. Muistiin merkitään mahdollisimman paljon leikistä ja puheenvuoroista. Kirjattu luetaan myöhemmin ääneen, jolloin lapset voivat selittää ja korjata dokumentoitua sekä palata kyseisiin ajatuksiin. (Karlsson 2014, 21.)

4.2 Sadutuksen pääulottuvuudet

Karlssonin (2014, 25) mukaan sadutusmenetelmä on avoin, kuunteleva ja tasaver-
taistava työmenetelmä. Sadutusmenetelmä pyrkii osallistamaan lasta ja sen avulla
lapsi oppii asettumaan toisen asemaan. Sadutettu satu on pedagoginen toimintata-
pa sekä terapeutin tuotos, jota ei kuitenkaan tulisi ylitulkita liikaa.

Sadutus on kuuntelun, kohtaamisen, tiedon keräämisen, osallisuuden, oman kult-
tuurin tuottamisen ja yhdessä tekemisen menetelmä. Sadutuksen päähuomio on
yhdessä tekemisessä ja siinä vähintään kaksi henkilöä keskittyy sadutuksen vii-
teen vaiheeseen, joita ovat: 1) yhteisen kerrontatilan luominen, 2) kertominen, 3)
kirjaaminen, 4) tarinan uudelleen lukeminen sekä 5) kertomuksen säilyttäminen ja
mahdollisesti myös sen esittäminen ja esillepano. (Karlsson 2014, 188.)

Sadutus rakentuu kuudelle ulottuvuudelle. Ensimmäinen ulottuvuus on kerronnan
vapaus. Vapaa kerronta antaa mahdollisuuden kertoa itselleen merkityksellisistä
asioista omalla tavallaan. Toinen on hiljainen tieto ja sisäinen ääni näkyviksi.
Kuulijaa kiinnostaa tieto, jota toisella ihmisellä on. Kolmas on lapset (kertojat)
tiedon ja kulttuurin tuottajina. Neljäs ulottuvuus on kokemusten jäsentyminen ker-
ronnassa. Kertoja kertoo henkilökohtaisia kokemuksiaan ja tuottaa dialogisella
kerronnallaan elämismaailmaansa. Viidentenä on vastavuoroisuus ja paneutuva
kuunteleminen. Kertojan ja saduttajan välillä on keskinäistä arvostusta. Kuudes
ulottuvuus on dialoginen kohtaamisen prosessi, joka voimaannuttaa ja vapauttaa
niin kertojan kuin kirjaajankin. (Karlsson 2014, 189.)

4.3 Sadutusmenetelmän merkitys lapselle

Saduttaessa aikuinen ei anna kertomukselle aihetta eikä tee lisäkysymyksiä. Sa-
duttaja kirjaa tarinan sana sanalta ja samalla keskittyy kuuntelemaan kertomusta,
osoittaen sen ilmeillään ja olemalla puuttumatta kertomuksen sisältöön. (Karlsson
2014, 26.)

Sadutus tapahtuu ihmisten välissä ja syntyy juuri sillä hetkellä, vain paikalla olijoiden kesken. Sadutus on vahvasti yhteistä, yhteisöllistä ja samalla henkilökohtaisesti koskettavaa. Sadutus liittää ihmisiä yhteen ja sen ansiosta syntyy ”me”. Samalla kuitenkin syntyy vahvasti minä ”meidän” keskellä. Intensiivinen kuuntelija arvostaa toisen ajatuksia, mikä puolestaan synnyttää innostuksen kertoa. Satu syntyy kertojan mielessä. Kun kertoja kertoo sen ääneen toiselle, muuttuu satu yhteiseksi. Kolmannen kerran satu syntyy, kun se ”käännetään” puhutusta kirjoitetuksi kieleksi. Kun satu luetaan ääneen, se syntyy neljännen kerran. Myöhemmin satu voidaan vielä lukea muille kuulijoille. (Karlsson 2014, 27.)

Usein lapset kertovat itse mielellään satuja, kun taas joku lapsi voi kokea, ettei osaa kertoa satua. Toiminta on saattanut olla aiemmin aikuisjohtoista, joten lapselle on voinut muodostua puutteellinen käsitys omista taidoistaan. Sadutukselle tulisi antaa tilaa ja arvostusta, jotta lapset innostuisivat siitä helpommin. Kun sadutukselle annetaan tilaa, niin lapsetkin tekevät herkemmin omia aloitteita. Lapsi voi tulla sanomaan, että ”multa tulis nyt satu”, mikä olisi ihanteellisin tilanne saduttamiselle. (Karlsson 2014, 45–46.)

Lapset kokevat, että heidän kertomustaan arvostetaan, kun se kirjataan sanatarkasti ja jaetaan yhdessä. Sadutuksessa oleellista on erityisesti se, miten kohdataan. Aikuiset ovat usein huomanneet, että lapsen omalle kerronnalle ja sen kuuntelulle pitää antaa tilaa. Lapset myös nauttivat, kun he saavat jakaa oman tarinansa ison joukon kanssa. Se synnyttää lapsessa ylpeyttä sekä yhteistä iloa. (Karlsson 2014, 48–49, 55.)

Lapsi pyrkii vuorovaikutukseen heti syntymästään lähtien. Ihmisen synnynäisiin valmiuksiin kuuluu halu oppia uutta vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Tämä ominaisuus onkin edellytys hengissä selviämisen kannalta. Vastasyntynyt on valmis kommunikoimaan myös matkimisen valmius sekä yhteiseen leikkiin kutsu ovat vahvoja syntymästä asti. Vuorovaikutus opettaa uutta ja lapsi oppii tehokkaasti, vaikka kukaan ei varsinaisesti opettaisikaan. Lapsi käyttää oppimisessa leikin elementtejä. (Karlsson 2014, 160–161.)

Sadutus mahdollistaa myös lasten osallisuuden. Lapset tuovat esille oma-aloitteisesti ehdotuksiaan ja rohkaistuvat ilmaisemaan itseään. Sadutuksen avulla lapset oppivat vaatimaan itsensä kuuntelemista myös muissa tilanteissa. Kasvun ja oppimisen kannalta on ratkaisevan tärkeää, että lapsen vahvalle itsetunnolle jää tilaa. Sadutuksessa aito kuuntelu ja tarkkaavaisuus luovat hyvät edellytykset kasvulle, luovuudelle, kehittymiselle ja oppimiselle. Sadutuksen avulla lapsi kehittää kielellistä tietoisuuttaan ja uusien käsitteiden käyttöä. Sadutus rohkaisee tutkimusten mukaan lasta monipuoliseen ilmaisuun, mielikuvituksen käyttöön, sanavaraston laajentamiseen, lukemaan ja kirjoittamaan, moni-ilmeiseen kerrontaan sekä kommunikaatioon. Lisäksi se rohkaisee lasta toisten arvostamiseen, eri näkökulmien huomioimiseen, tiedon prosessointiin, kulttuurien väliseen vuoropuheluun, aktiivisuuteen ja aloitteellisuuteen. Sadutus luo yhteisöllisyyden tunnetta ja siinä yhdistyy kuuntelu ja toisen arvostaminen, yhdessä tekeminen ja kokeminen, asioiden työstäminen ja oppiminen sekä nykyhetkestä nauttiminen. Sadutusta tulisi kuitenkin käyttää säännöllisesti, jotta sen monipuolinen vaikutus tulisi esille. (Karlsson 2014, 226–227.)

Vaikeissa elämäntilanteissa sekä myös kriisitilanteissa ja niiden jälkeen asioista palautuessa sadutus on merkittävä menetelmä, jonka avulla lapsi kokee turvallisuuden ja läheisyyden tunnetta sekä tulee kuulluksi ja kohdatuksi omana itsenään. Sadutusmenetelmä ehkäisee syrjäytymistä ja mahdollistaa lapsen osallisuuden ja kuulluksi tulemisen kokemuksen. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2015.)

4.4 Sadutuksen vaikutukset lapsen näkökulmasta

Lapset vahvistavat itsetuntoaan kertoessaan omia tarinoitaan. Rauhattomissa sekä aroissa ja syrjäänvetäytyvissä lapsissa huomaa erityisesti selkeän omanarvontunnon kasvun. Epävarmat lapset vahvistavat itsetuntoaan vähitellen sadutuksen avulla. Sadutuksessa on myös tärkeää, että yksittäinen lapsi saa jakamatonta huomiota sekä lapset saavat lisää mahdollisuuksia ilmaista itseään. Sadutustilanteessa kaikki huomioidaan. Hiljaiset lapset uskaltavat ”revitellä”, arat lapset saavat ”ihai-

lua” ja kaikki saavat olla juuri sellaisia, kuin haluavat. Sadutuksen avulla usein tarkkailevat lapset rohkaistuvat myös osallistumaan. (Karlsson 2014, 267.)

Sadutuksella on huomattu olevan myös rauhoittava vaikutus. Lapset ovat usein varsin motivoituneita sadutukseen ja kokevat sen tärkeäksi asiaksi jolloin levottomuus vähenee. Lisäksi sadutuksessa huomio on kertojassa eli lapsessa itsessään, joten sitä ei lapsen tarvitse vaatia millään muilla keinoilla. Sadutuksen rauhoittavan vaikutuksen on huomannutkin moni opettaja ja päiväkodissa työskentelevä varhaiskasvattaja. Ammattilaiset ovat huomanneet lasten muuttuvan levollisiksi sadun kerronnan jälkeen sekä järjestyshäiriöt ovat loppuneet. (Karlsson 2014, 271.)

Sadutus antaa mahdollisuuden pukea vaikeitakin asioita sanoiksi sadun viittaan. Saduttaessa voi tulla esiin hyvin henkilökohtaisia sekä huolestuttaviakin asioita. Herkkien asioiden käsittelyssä tulee olla hyvin varovainen ja taitava. Sadutustilanne voi myös laukaista ongelmia. Esimerkiksi lasten välinen riitatilanne voi lauleta sadutuksen avulla. Saduttaessa tulisi muistaa, että lapsi saa kertoa juuri niistä asioista, jotka mielen päällä sillä hetkellä liikkuu pelkäämättä arviointia tai persoonallisuuteen liittyvää tulkintaa. Juurikin se on sadutuksessa lapselle vapauttavaa ja helpottavaa. (Karlsson 2014, 272–273.)

Joskus sadutus voi myös saada kielteisenkin sävyn. Lapset voivat tarinassaan pilkata ja ivata toisia tai kertoa pelkästään tuhoavia, vertatirskuvia ja rasistisia kerromuksia. Tällaisessa tilanteessa on syytä miettiä, mistä asia johtuu ja ottaa se puheeksi lasten kanssa. Lapsille tulee tehdä selväksi, että mitään sellaista ei kirjata ylös, mistä joku toinen voisi pahoittaa mielensä. Lasten kielteisistä asioista on hyvä keskustella ja selvittää, mistä ne kumpuavat. Saduttajakin voi toimia väärin ja muuttaa tilanteen vallan välineeksi. Saduttaja voi olla välinpitämätön, lukea tarinan pilkallisesti, naureskella halveksivasti tarinalle tai osoittaa pettymyksensä tulokseen. Tällaisessa tilanteessa ei ole kysymys sadutuksesta, sillä sadutus on ennen kaikkea voimaannuttava väline, eikä alistamisen tai vähättelyn työkalu. Sa-

duttajan käyttäytyessä kielteisesti lapset helposti kieltäytyvät kertomasta hänelle enää mitään. (Karlsson 2014, 274.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Opinnäytetyön päätutkimusongelmana oli, miten satuja ja sadutusmenetelmää käytetään varhaiskasvatuksessa. Eli kuinka usein ja missä tilanteissa niitä käytetään. Tutkimuksen yhtenä alaongelmana oli se, että millä tavoin lastenhoitajat ja lastentarhanopettajat Vaasan kaupungin päiväkodeissa suhtautuvat satujen lukemiseen ja sadutusmenetelmään. Toisena alaongelmana oli, että miten ammattilaiset kokevat satujen ja sadutusmenetelmän vaikuttavan lapsen kasvuun, kehitykseen ja käyttäytymiseen.

Tämän tutkimuksen esioletuksena on, että satuja käytetään päivittäin päiväkodeissa, mutta sadutusmenetelmää käytetään harvemmin, kuin satujen lukemista. Tutkimuksen tuloksissa uskotaan näkyvän se, että vastaajat käyttävät satuja työnsä tukena perustellusti eli ymmärtävät syyt, miksi sadut ovat niin merkittäviä lapsen kasvun ja kehityksen näkökulmasta.

Esioletuksella tarkoitetaan sitä, että tutkijalla on etukäteen jonkinlaisia omia ennakkokäsityksiä tutkimuksen tuloksista. Vaikka tutkijoilla usein onkin jonkinlaisia esioletuksia siitä, mikä saattaa olla tutkimuksen lopputulos, niin saattavat esioletukset osua väärään tai muuttua tutkimuksen aikana. Vaikka onkin hyvä, että esioletuksia on etukäteen, niin tutkijan on silti pidettävä silmät ja korvat auki ja annettava tilaa myös uusille ajatuksille ja näkökulmille. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Tutkimus tehtiin Vaasan kaupungin neljässä suomenkielisessä päiväkodissa. Tutkimuksen avulla haluttiin myös selvittää se, että miksi lastenhoitajat ja lastentarhanopettajat käyttävät satuja ja sadutusta työssään. Kyseinen aihe on valittu tutkimukselle, koska se on ajankohtainen ja lapsen kehityksen näkökulmasta hyvin merkittävä ja tärkeä.

Tutkimuksen tavoitteena on muistuttaa lastenhoitajia ja lastentarhanopettajia siitä, miten tärkeitä asioita satujen lukeminen ja saduttaminen ovat lapsen kasvun ja ke-

hityksen kannalta. Tämän muistutuksen myötä sadut ja saduttaminen toivottavasti näkyvät yhä enemmän päiväkotien arjessa. Tutkimuksen avulla luultavasti myös lasten vanhemmat näkevät satujen ja sadutuksen suuren merkityksen ja ymmärtävät niiden vaikutukset lapsen kasvuun ja kehitykseen.

5.1 Tutkimusmenetelmä ja aineiston keruu

Tutkimusmenetelmäksi valittiin kvalitatiivinen kyselytutkimus, jossa kysymykset ovat puolistrukturoituja. Työssä haluttiin tutkia ihmisten mielipiteitä, joten siksi kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimusmenetelmä oli paras ratkaisu. Tutkimusongelmiin haettiin vastauksia kyselylomakkeilla, joiden avulla odotettiin tavoittavan monia vastaajia. Kyselylomakkeen kysymykset tehtiin selkeiksi, joihin vastaajat saavat omin sanoin kirjoittaa mielipiteensä. Näin vastaukset ovat mahdollisimman luotettavia.

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus on tieteellisen tutkimuksen menetelmä, jonka avulla pyritään ymmärtämään tutkittavan kohteen tai asian laatua, ominaisuuksia sekä merkityksiä kokonaisvaltaisesti. Kvalitatiivista tutkimusta voidaan toteuttaa monin eri menetelmin. Yhteisenä piirteenä korostuvat kohteen esiintymisympäristöön, taustaan, tarkoitukseen ja merkitykseen, ilmaisuun ja kieleen liittyvät näkökulmat. (Jyväskylän yliopisto 2015.)

Kyselytutkimus eli survey on laajimmin levinnyt menetelmä hankkia tutkimusaineistoa. Kyselyt sopivat parhaiten tilanteiden, käytänteiden ja olosuhteiden kartoitukseen sekä vertailujen tekemiseen. Kyselytutkimus on taloudellinen tapa hankkia tietoa suurelta joukolta ihmisiä, mutta kyseltävän tiedon määrä on kuitenkin rajallinen. Kyselytutkimuksen positiivisena puolena on se, että tieto- ja intimitetisuoja säilyy läpi tutkimuksen. Negatiivisena puolena kyselytutkimuksissa pidetään sitä, etteivät vastaajat välttämättä viitsi vastata kyselyihin eli vastausprosentti voi jäädä matalaksi. (Anttila 1998.)

Puolistrukturoidussa kyselylomakkeessa osa kysymyksistä on avoimia, joihin vastaaja saa itse kirjata mielipiteensä. Osassa kysymyksistä puolestaan on valmiit vastausvaihtoehdot, joista vastaaja valitsee mieluisimman tai lisää puuttuvan vastauksen, joka kuvaa omaa mielipidettään. Avoimen kysymyksen vastauksista on tehtävä jonkinlaisia numeerisia koodeja, mikäli niistä haluaa laskea jakaumia. Vastaukset on käytävä läpi useaan kertaan. (Virtual Statistics 2015.)

Tutkimuslupa anottiin Vaasan kaupungin varhaiskasvatusosaston johtajalta keväällä 2015, jonka hyväksymisen jälkeen saatekirjeet (LIITE 1) ja kyselylomakkeet (LIITE 2) jaettiin neljään etukäteen valittuun Vaasan kaupungin päiväkotiin. Päiväkodit valittiin satunnaisesti Vaasan kaupungin verkkosivuilta löytyvästä listasta. Tutkimukseen haluttiin päiväkoteja eri puolilta Vaasaa sekä päiväkoteja, jotka ovat eri kokoisia. Tutkimuksessa on siis kaksi isompaa ja kaksi pienempää päiväkotia. Juuri nämä päiväkodit valittiin siksi, koska niissä on paljon henkilökuntaa yhteensä, joten vastauksia saadaan oletettavasti myös riittävästi takaisin.

Päiväkodinjohtajien kanssa sovittiin, että he kertovat viikkopalaverin yhteydessä tutkimuksesta lastentarhanopettajille ja lastenhoitajille. Kyselylomakkeet vietiin saatekirjeineen päiväkoteihin ja jätettiin henkilökunnan kahvi-huoneisiin, jotta ne olisivat mahdollisimman helposti saatavilla. Kyselyyn oli aikaa vastata kaksi viikkoa. Kyselylomakkeet palautettiin kahvihuoneisiin jätettyihin suljettuihin laatikoihin. Päiväkodinjohtajia pyydettiin myös muistuttamaan työntekijöitään vastaamaan kyselyyn vastaamisajan puolivälissä.

Näissä kyseisissä neljässä päiväkodissa arvioitiin olevan yhteensä noin 50 lastenhoitajaa ja lastentarhanopettajaa, joten niihin vietiin yhteensä 50 kyselylomaketta. Kyselylomaketta testattiin lasten parissa työskentelevillä henkilöillä, ennen kuin se lähetettiin päiväkoteihin. Koevastaajiksi valittiin tutkimuksen tekijöiden lähipiiriin kuuluvia henkilöitä, jotka työskentelevät varhaiskasvatusmaailmassa. Koevastaajilta saadun positiivisen palautteen perusteella kyselylomakkeita ei muutettu, vaan ne vietiin sellaisinaan päiväkoteihin. Kyselylomakkeet kerättiin huhtikuun alussa, jonka jälkeen tutkimusta lähdettiin työstämään.

Kyselylomakkeen kysymykset jaettiin kolmeen osaan. Kyselylomakkeen kaksi ensimmäistä kysymystä käsittelevät perustietoja eli vastaajan koulutusta ja lapsiryhmän ikäjakaumaa, jossa hän työskentelee. Kysymykset 3–7 käsittelevät satujen käyttöä ja kohdat 8–11 käsittelevät sadutusmenetelmää. Lomakkeen selkeyttämisen vuoksi samaa aihetta koskevat kysymykset luokiteltiin allekkain. Lisäksi kysymyksissä oli vastausohjeet.

Kyselylomaketta laadittaessa otettiin huomioon kysymysten määrä ja selkeys, jotta vastaaminen olisi mahdollisimman vaivatonta ja vähän aikaa vievää. Lomakkeet jätettiin kahvihuoneisiin, jotta vastaajat voivat täyttää kyselyn silloin, kun heillä on siihen aikaa ja mielenkiintoa.

5.2 Aineiston analysointi

Aineiston analysoinnissa on käytetty aineistolähtöistä sisällönanalyysiä ja vastaukset on taulukoitu laskemalla yhteen samankaltaiset tulokset. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi oli hyvä tapa koota vastaukset selkeään muotoon. Taulukoinnin avulla tutkimustuloksista saa kokonaisvaltaisen käsityksen.

Aineiston analysoinnin prosessi alkoi kerättyyn aineistoon perehtymisellä. Kun aineistoon oltiin perehdytty, aloitettiin aineiston sisällönanalyysi. Vastauksista etsittiin yhtäläisyyksiä ja eroja. Tämän jälkeen samankaltaiset vastaukset jaoteltiin kokonaisuuksiksi ja kokonaisuuksille muotoiltiin vastauksia kuvaavat yhteiset nimikkeet. Taulukkomuotoon koottiin kysymys kysymykseltä vastauksista muodostetut kokonaisuudet ja lisäksi laskettiin, kuinka moni oli vastannut milläkin tavalla.

Aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä tarkoitetaan sitä, että aineistoa tarkastellaan ja eritellään, sen yhtäläisyyksiä ja eroja etsien ja tiivistäen. Sisällönanalyysi on tekstianalyysia, jonka avulla tarkastellaan tekstimuotoisia aineistoja. Tutkittavat tekstit voivat olla lähes mitä vain, kuten kirjoja, haastatteluita tai keskusteluita. Sisällönanalyysin avulla muodostetaan tutkittavasta ilmiöstä lyhyt kuvaus, joka

liittää tulokset ilmiön laajempaan kokonaisuuteen sekä ilmiötä koskeviin aiempiin tutkimustuloksiin. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

5.3 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksessa on huomioitu eettisyys, sillä tutkimukseen osallistuneet lastenhoitajat ja lastentarhanopettajat täyttivät kyselylomakkeet nimettömästi. Kyselylomakkeet palautettiin suljettuun laatikkoon, jotta kukaan muu kuin tutkimuksen tekijät ei pääsisi lukemaan vastauksia. Tutkimuksessa ei myöskään paljasteta mukana olleiden päiväkotien nimiä, jotta eettisyys säilyisi ja vastaajat uskaltaisivat vastata kyselyyn totuudenmukaisesti.

Tutkimustulokset eivät ole täysin luotettavia ja yleistettävissä, koska otanta oli suppea, kyselyyn osallistui yhteensä 31 päiväkodissa työskentelevää lastentarhanopettajaa ja lastenhoitajaa. Lisäksi kaikki vastaajat työskentelevät Vaasan kaupungin varhaiskasvatyüksiköissä, joten eroja voi olla eri kaupunkien ja kuntienkin välillä. Vastaajat kuitenkin täyttivät kyselylomakkeen nimettöminä, joten se on varmasti lisännyt tutkimuksen luotettavuutta.

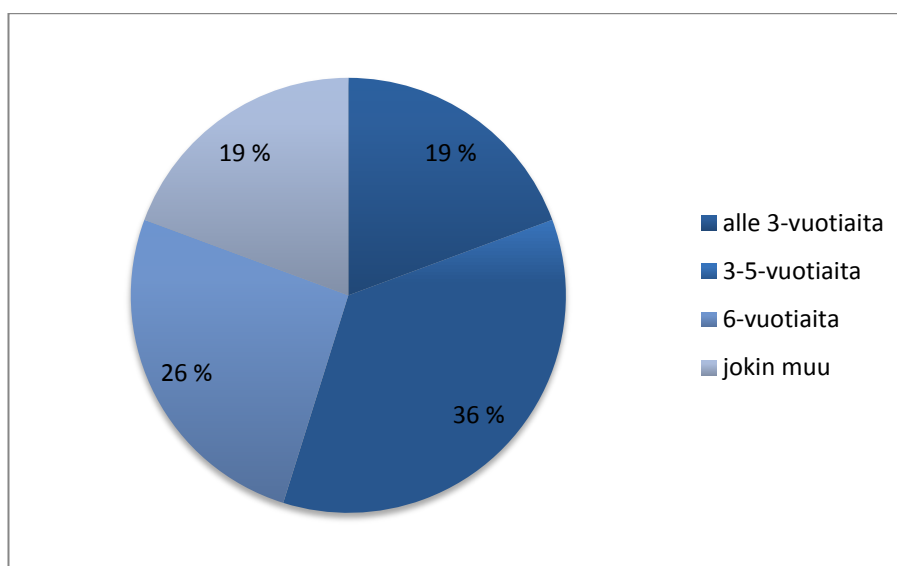
6 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimustulokset on koottu kyselylomakkeiden vastausten perusteella käyttäen aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Vastaukset esitetään kuitenkin yksinkertaistussa kuvio muodossa, jotta niiden tulkitseminen olisi selkeämpää. Neljään Vaasan kaupungin päiväkotiin vietiin yhteensä 50 kappaletta kyselylomakkeita ja takaisin saatiin 31 vastausta, joten vastausprosentti tutkimuksessa on 62.

Kyselylomakkeen ensimmäinen kysymys käsitteli vastaajan koulutustaustaa. Suurin osa kyselyyn vastanneista eli 61 prosenttia oli koulutukseltaan joko yliopiston tai ammattikorkeakoulun käyneitä lastentarhanopettajia. Vastaajista 39 prosenttia puolestaan oli lastenhoitajia.

6.1 Lasten ikäjakauma

Kyselylomakkeen toinen kysymys (ks. kuvio 1) käsitteli lapsiryhmän ikäjakaumaa, jossa kasvattaja työskentelevät. Kysymyksen avulla haluttiin saada selville, minkä ikäisten lasten parissa kasvattajat toimivat päivittäin.

Kuvio 1. Lasten ikäjakauma vastanneiden ryhmissä (n=31)

Suurin osa vastaajista eli 36 prosenttia kertoi työskentelevänsä 3–5-vuotiaiden lasten ryhmässä. Kuten kuvioista 1 huomataan, vastaajista 26 prosenttia mainitsi työskentelevänsä 6-vuotiaiden eli esikouluikäisten lasten parissa. Alle 3-vuotiaiden ryhmissä työskenteli 19 prosenttia vastaajista.

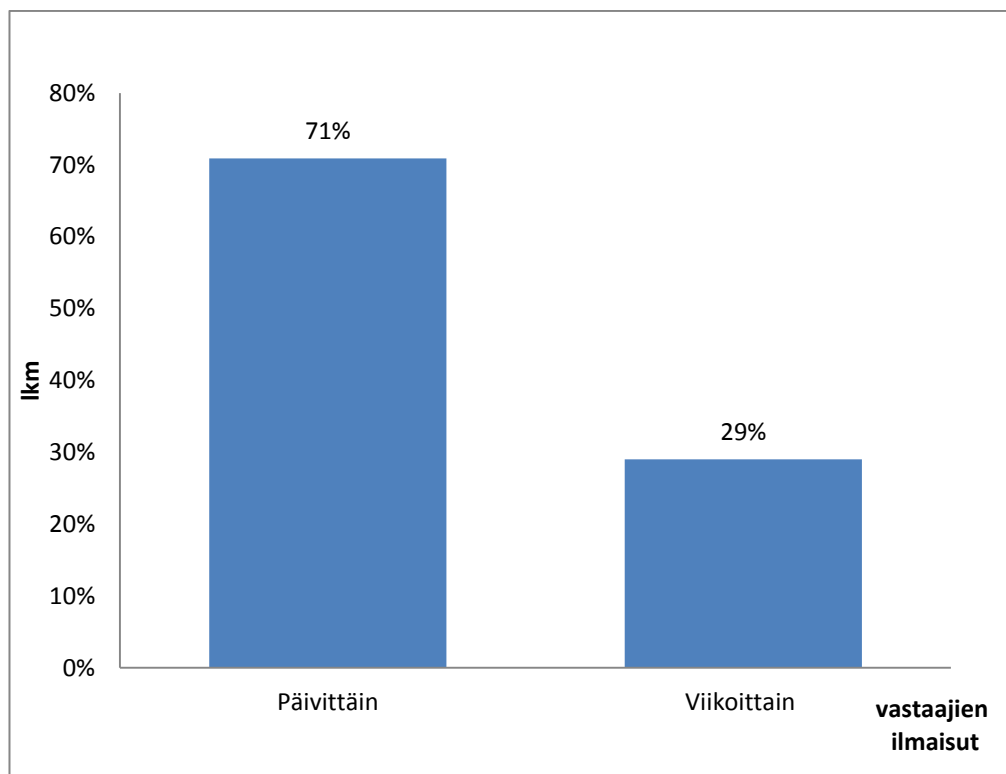
Kyselylomakkeessa oli myös vastausvaihtoehto ”muu, mikä?”. Vastaajista 19 prosenttia valitsi tämän vaihtoehdon. Vastaajilla oli mahdollisuus kirjoittaa ryhmänsä ikäjakauma vastausvaihtoehdon perään. Vastaajat kertoivat työskentelevänsä ryhmissä, joiden ikäjakaumat olivat seuraavat: 1–4-vuotiaat, 2–5-vuotiaat sekä 5–6-vuotiaat.

6.2 Satujen merkitys

Kyselylomakkeen kohdat kolmesta seitsemään (3–7) käsittelivät satuja ja niiden käyttöä varhaiskasvatuksessa. Kysymysten avulla haluttiin saada selville, kuinka usein satuja luetaan lapsille, millaisissa tilanteissa lapsille luetaan satuja sekä mitä sadut merkitsevät lapsen kehitykselle. Lisäksi kysyttiin, millä perusteella kasvattajat valitsevat sadut, joita lukevat lapsille sekä miten satuhetket vastaajien mielestä vaikuttavat lapsen käytökseen. Kysymyksissä 4–7 vastaajat olivat kirjanneet useamman kuin yhden selkeän vastauksen, joten sen vuoksi taulukoissa näkyvät luvut ovat niin suuria. Kysymyksissä 3–7 ei ollut valmiita vastausvaihtoehtoja, vaan vastaajat saivat vapaasti kirjoittaa oman mielipiteensä.

6.2.1 Satujen lukeminen

Kyselylomakkeen kolmannessa kysymyksessä (ks. kuvio 2) haluttiin selvittää, kuinka usein kasvattajat lukevat lapsille satuja. Lukevatko he päivittäin, viikoittain, kuukausittain vai jopa harvemmin.

Kuvio 2. Kuinka usein vastaajat lukevat lapsille satuja (n=31)

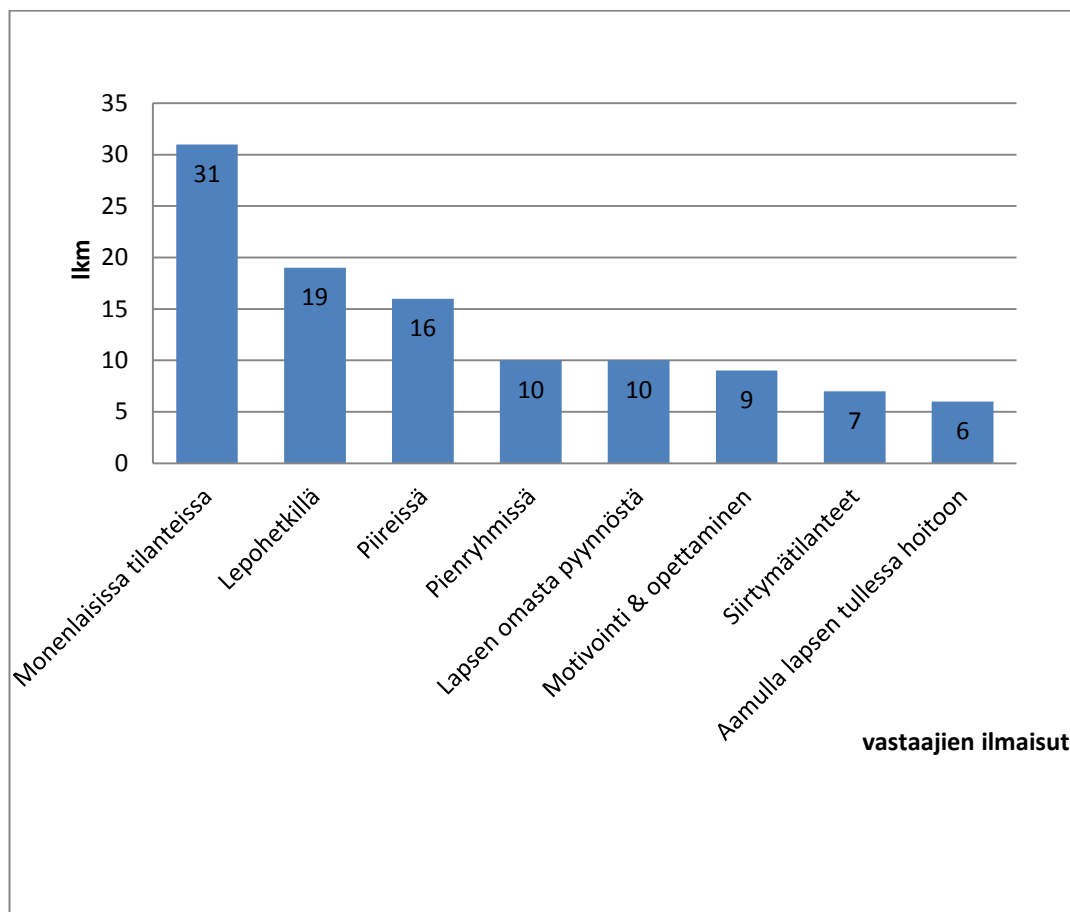
Vastaajista 71 prosenttia kertoi lukevansa lapsille päivittäin satuja. Kuvioista 2 huomataan kuitenkin, että jopa 29 prosenttia vastaajista mainitsi lukevansa lapsille hieman harvemmin mutta onneksi kuitenkin viikoittain.

Tulokset osoittavat, että lastentarhanopettajista 68 prosenttia lukee lapsille päivittäin satuja. Lastenhoitajista puolestaan 77 prosenttia vastasi lukevansa lapsille satuja joka päivä.

Esioletuksena oli, että satuja luetaan varhaiskasvatuksessa lapsille päivittäin, koska sadut ovat lapsen kasvun ja kehityksen näkökulmasta merkittävässä asemassa. (ks. luku 3.2.) Esioletus sai tutkimustuloksista vahvistusta, sillä suurin osa kasvattajista mainitsi lukevansa lapsille satuja päivittäin. On positiivista huomata, että teknologisoituvassa varhaiskasvatusmaailmassa sadut ovat kuitenkin pitäneet roolinsa ja ovat edelleen osa päivähoiton päivittäistä arkea.

6.2.2 Tilanteet, joissa lapsille luetaan satuja

Kysymyksessä neljä (ks. kuvio 3) selvitettiin sitä, millaisissa tilanteissa kyselyyn osallistuneet kasvattajat yleensä lukevat satuja lapsille.

Kuvio 3. Tilanteet, joissa satuja luetaan lapsille

Kuviosta 3 huomataan, että kaikki vastaajat (31) olivat maininneet lukevansa lapsille satuja kovin monenlaisissa tilanteissa. Vastaajista 19 kertoi myös lukevansa lapsille lepoaikojen yhteydessä ja 16 vastaajaa mainitsi satujen lukemisen kuuluvan myös ”piireihin” eli ohjattuun toimintaan. Näiden lisäksi vastauksista kävi ilmi, että kasvattajat lukevat lapsille myös pienryhmissä (10), lapsen omasta pyynnöstä (10), motivointi ja opettamistarkoituksessa (9), siirtymätilanteissa (7) sekä aamulla lapsen tullessa hoitoon (6).

Tutkimukseen osallistuneet kasvattajat kertoivat satujen lukemisen kuuluvan moniin eri tilanteisiin päiväkodin arjessa:

”Meillä on erillinen satuhuone (tehty väestösuojaan), jossa voi viikoittain lukea pienryhmille rauhassa”.

”Motivointimielessä ennen toimintaa”.

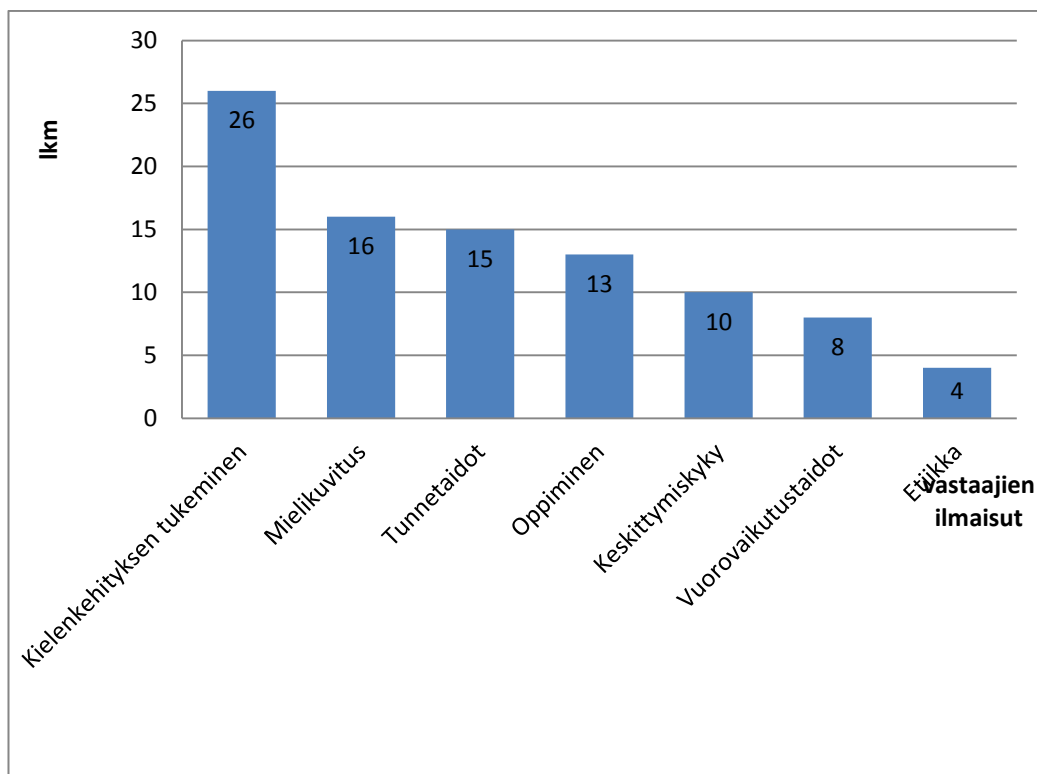
”Vapaan toiminnan aikana lapset tuovat usein itse valitsemaansa kirjoja luettavaksi ja katseltavaksi”.

”Aamulla kun lapset tulevat päiväkotiin on monesti rauhallinen hetki lukea kirjaa”.

6.2.3 Satujen lukemisen merkitys lapsen kehitykselle

Lapsen kehityksen näkökulmasta saduilla on lapseen paljon positiivisia vaikutuksia. Sadut vaikuttavat monella tapaa lapsen tasapainoiseen kasvuun ja kehitykseen. (Ks. luku 3.2.)

Kyselylomakkeen viidennessä kysymyksessä (ks. kuvio 4) haluttiin selvittää, millä tavoin kasvattajat kokevat satujen lukemisen vaikuttavan lapsen kehitykseen. Tutkimuksen avulla haluttiin siis selvittää, osaavatko lastentarhanopettajat ja lastenhoitajat perustella omaa satujen käyttöään ja sen merkittävyyttä ja vaikutusta lapsen näkökulmasta.

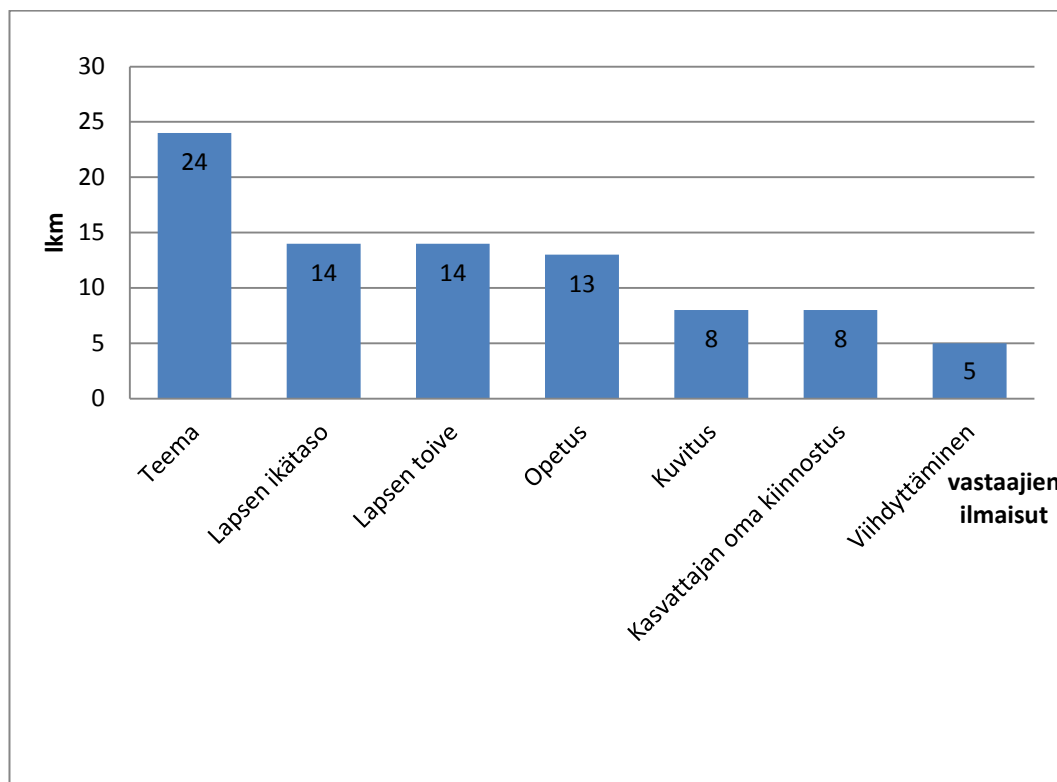
Kuvio 4. Satujen lukemisen merkitys lapsen kehitykselle

Oli merkittävää huomata, että kaikki vastaukset olivat positiivisia eli kasvattajat näkevät satujen lukemisen vaikuttavan lapsen kehitykseen positiivisella tavalla. Kuvioista 4 nähdään, että suurin osa vastaajista (26) oli sitä mieltä, että satujen lukeminen tukee lapsen kielenkehitystä. Vastaajien mielestä satujen lukeminen vaikuttaa positiivisesti myös lapsen mielikuvitukseen (16), tunnetaitoihin (15), oppimiseen (13), keskittymiskykyyn (10), vuorovaikutustaitoihin (8) sekä lapsen eettiseen ajatteluun (4).

Tutkimuksen teoreettisessa viitekehityksessä käsiteltiin sitä, millä tavoin sadut vaikuttavat lapseen. Tutkimuksen perusteella huomattiin, että kasvattajat mainitsivat täysin samoja asioita, joita teoriaosuudessa käsitelimme. Kasvattajat siis selvästi tiedostavat ja osaavat perustella sen, kuinka merkittävää satujen lukeminen on lapselle.

6.2.4 Satujen valitseminen

Kysymyksessä kuusi (ks. kuvio 5) kasvattajat kertoivat monien eri asioiden vaikuttavan siihen, millä perusteella he valitsevat sadut, joita lukevat lapsille.

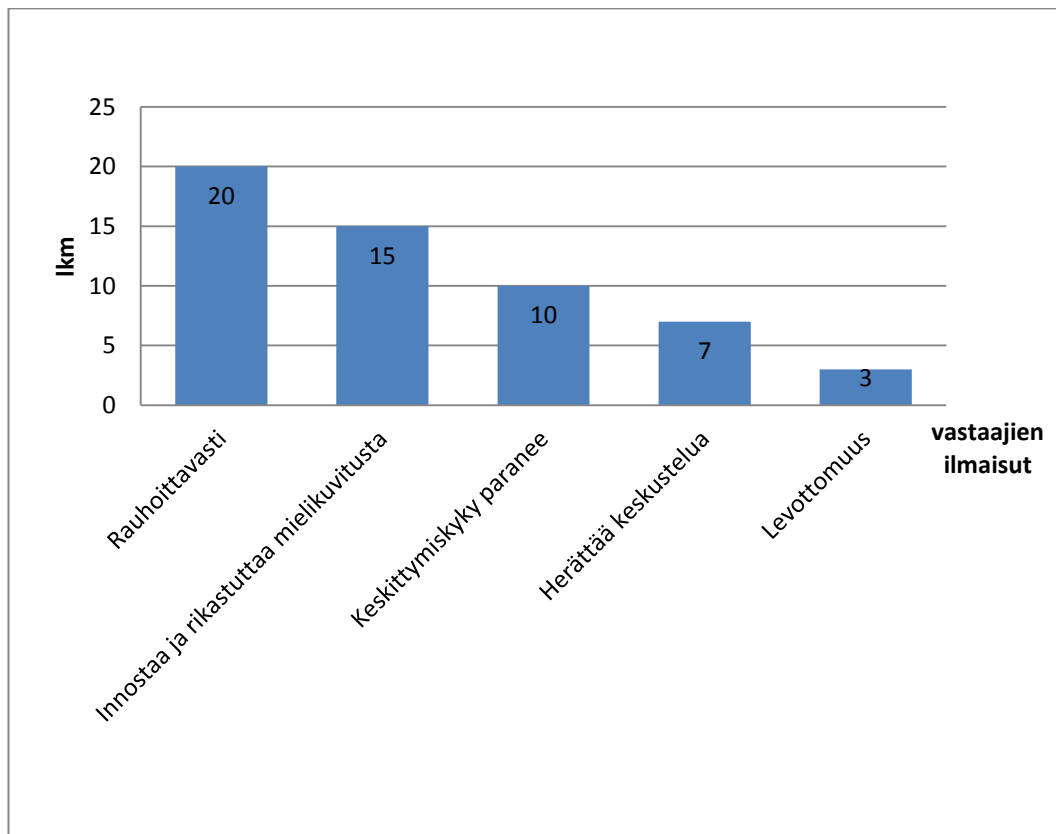
Kuvio 5. Vastaajien perustelut sadun valinnalle

Suurin osa vastaajista (24) mainitsi valitsevansa sadut, joita lukevat lapsille jonkin teeman perusteella, kuten esimerkiksi ystävyys, vuodenajat tai vaikkapa juhlapyhät. Kuvio 5 huomataan, että vastaajista 14 kertoi satujen valintaan vaikuttavan myös lapsen toiveet. Muita perusteita satujen valinnalle olivat lapsen ikätason huomioiminen (14), satujen opetukset (13), kuvitus (8), kasvattajan oma kiinnostus (8) sekä viihdyttäminen (5).

6.2.5 Satuhetken vaikutus lapsen käytökseen

Kuten teoriaosuudesta selviää, satujen lukeminen vaikuttaa positiivisesti lapsen kehitykseen. Kysymys seitsemän (ks. kuvio 6) avulla haluttiin kuitenkin myös

selvittää, vaikuttavatko satuhetket ja ylipäätään satujen kuunteleminen jollain tapaa lapsen käyttäytymiseen.

Kuvio 6. Satuhetken vaikutus lapsen käyttäytymiseen

Kuviosta 6 huomataan, että suurin osa vastaajista (20) on sitä mieltä, että satujen lukeminen vaikuttaa rauhoittavasti lapsen käytökseen. Vastaajista 15 kokee, että satuhetket innostavat ja rikastuttavat lapsen mielikuvitusta. Vastaajat ovat huomanneet myös lapsen keskittymiskyvyn paranevan (10) sekä satuhetkien herättävän keskustelua (7). Kuitenkin vastaajista 3 mainitsi satuhetkien vaikuttavan lasten käytökseen siten, että lapsista tulee levottomia.

Kyselyyn vastanneista kasvattajista kolme mainitsi satuhetkien aiheuttavan lapsissa levottomuutta. Tämä on varmasti täysin totta, mutta asiaa ei ollut osattu pohtia tästä näkökulmasta ennen tutkimustulosten analysointivaihetta. Oli mielenkiin-

toista huomata, että tutkimustuloksista ilmeni ennalta arvaamatonta tietoa satuhetken vaikutuksesta lapsen käyttäytymiseen.

Kasvattajien vastauksista ilmeni erilaisia vaikutuksia, millä tavoin satuhetket vaikuttavat lapsen käyttäytymiseen. Tässä muutamia esimerkkejä satuhetkien vaikutuksista lapsiin;

”Rauhoittavat, lapset keskustelevat, oppivat keskittymistä. Oppivat kyselemään ja selittämään erilaisia asioita”.

”Yleensä vain kaikin puolin positiivisesti ☺”.

”Rikastuttavat mielikuvitusta, empatia- ja tunnetaidot kehittyvät, oma-ajattelu kehittyy”.

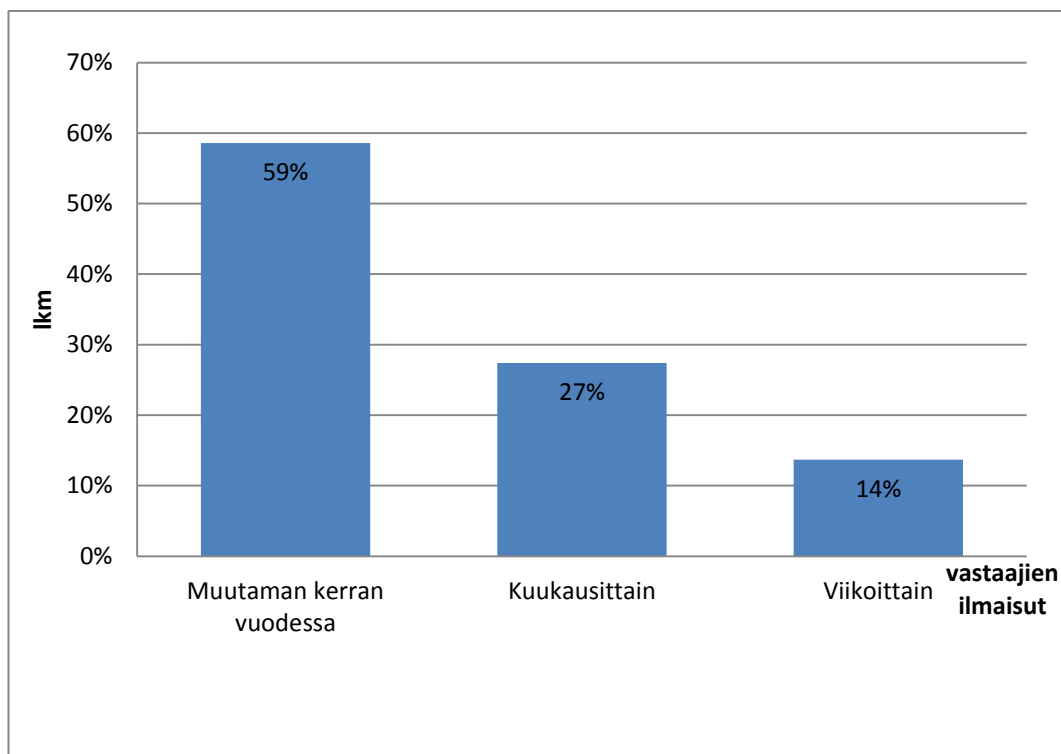
”Kun on sopiva pieni ryhmä, niin lapsi saa eläytyä ja nauttia lukukokemuksesta. Tuo hyvää positiivista energiaa kaikille!”

6.3 Sadutus menetelmänä

Kyselylomakkeessa sadutusmenetelmää käsittelevät kysymykset 8–11. Kaksi vastaajaa oli jättänyt kokonaan vastaamatta sadutusmenetelmää koskeviin kysymyksiin eli vastauksia sadutusmenetelmää käsittelevien kysymysten osalta oli 29 kappaletta. Kysymyksissä 9–11 vastaajat olivat kirjanneet useamman kuin yhden selkeän vastauksen, siitä syystä taulukoissa näkyvät luvut ovat niin suuria. Kysymyksissä 8–11 ei ollut valmiita vastausvaihtoehtoja, vaan vastaajat ovat saaneet vapaasti kirjoittaa oman mielipiteensä.

6.3.1 Sadutusmenetelmän käyttö

Ensimmäisessä sadutusta koskevassa kysymyksessä eli kahdeksannessa kysymyksessä (ks. kuvio 7) kysyttiin, kuinka usein kasvattajat käyttävät työssään sadutusmenetelmää. Kysymyksen avulla haluttiin siis selvittää, minkä verran sadutusmenetelmää käytetään varhaiskasvatustyön arjessa Vaasan kaupungin päiväkodeissa..

Kuvio 7. Kuinka usein sadutusmenetelmää käytetään (n=29)

Kuvio 7 havainnollistaa, kuinka usein vastaajat käyttävät työssään sadutusmenetelmää. Suurin osa eli 59 prosenttia vastaajista kertoi käyttävänsä sadutusmenetelmää vain muutaman kerran vuodessa. Vastaajista 27 prosenttia kertoi käyttävänsä kuukausittain sadutusmenetelmää ja vain 14 prosenttia kertoi käyttävänsä kyseistä menetelmää viikoittain.

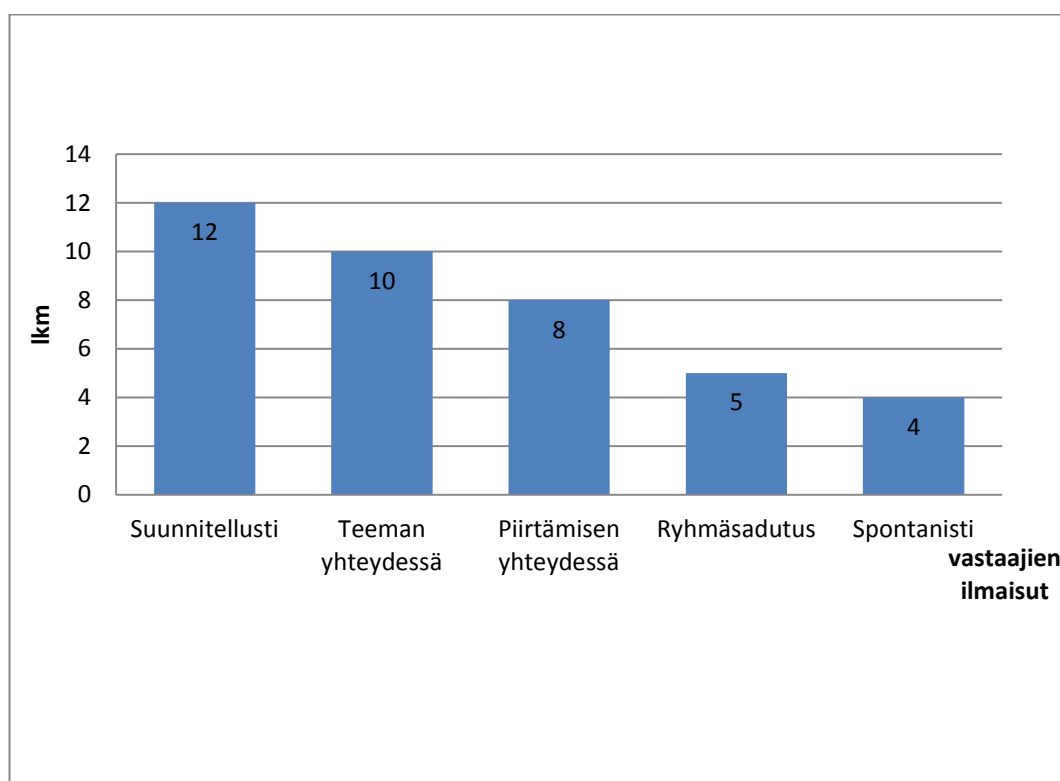
Lastentarhanopettajista 53 prosenttia kertoi käyttävänsä sadutusmenetelmää vain muutaman kerran vuodessa. Lastenhoitajista puolestaan 67 prosenttia kertoi käyttävänsä muutaman kerran vuodessa kyseistä menetelmää. Kuukausittain sadutusmenetelmää kertoi käyttävänsä 35 prosenttia lastentarhanopettajista ja 16,5 prosenttia lastenhoitajista. Viikoittain sadutusmenetelmää käytti vain 12 prosenttia lastentarhanopettajista ja 16,5 prosenttia lastenhoitajista.

Tutkimuksemme esioletuksena oli, että sadutusmenetelmää käytetään harvemmin kuin satujen lukemista. Tämä osoittautui tutkimuksen perusteella oikeaksi. Sadut-

taminen vie paljon enemmän aikaa kuin sadun lukeminen, joten se on varmasti osittain tästä syystä jäänyt hieman enemmän taka-alalle, mutta on kuitenkin onneksi jonkin verran käytössä. Tutkimusta tehdessä ei osattu kuitenkaan odottaa, että sadutusmenetelmän käyttö olisi oikeasti näin vähäistä.

6.3.2 Tilanteet, joissa sadutusmenetelmää käytetään

Kysymyksessä yhdeksän (ks. kuvio 8) tutkimukseen osallistuneet kasvattajat kertoivat sadutuksen liittyvän monenlaisiin tilanteisiin.

Kuvio 8. Sadutuksen käyttö erilaisissa tilanteissa

Kuvio 8 havainnollistaa, että sadutusmenetelmää käytetään monenlaisissa tilanteissa. Vastaajista 12 kertoi käyttävänsä sadutusmenetelmää suunnitelluissa tilanteissa työnsä tukena. Vastaajista 10 mainitsi käyttävänsä sadutusmenetelmää erilaisten teemojen yhteydessä ja 8 vastaajaa kertoi saduttavansa lapsia piirtämisen yhteydessä eli lapset saavat kertoa omin sanoin omista piirustuksistaan. . Vastaa-

jista 5 mainitsi myös käyttävänsä ryhmäsadutusta ja 4 vastaajaa mainitsi saduttavansa lapsia spontaanisti sopivan tilanteen tullessa esimerkiksi hyvän leikkihetken yhteydessä.

Vaikka saduttamisen voikin liittää osaksi monenlaisia tilanteita, niin tässä tutkimukseen osallistuneiden kasvattajien kokemuksia tilanteista, joissa sadutusmenetelmä on ollut heillä käytössä;

”Tilanteet on yleensä etukäteen suunniteltu, harvoin tulee ektemporee-hetkiä”.

”Kun lapset piirtävät, he saavat kertoa piirroksestaan tarinoita”.

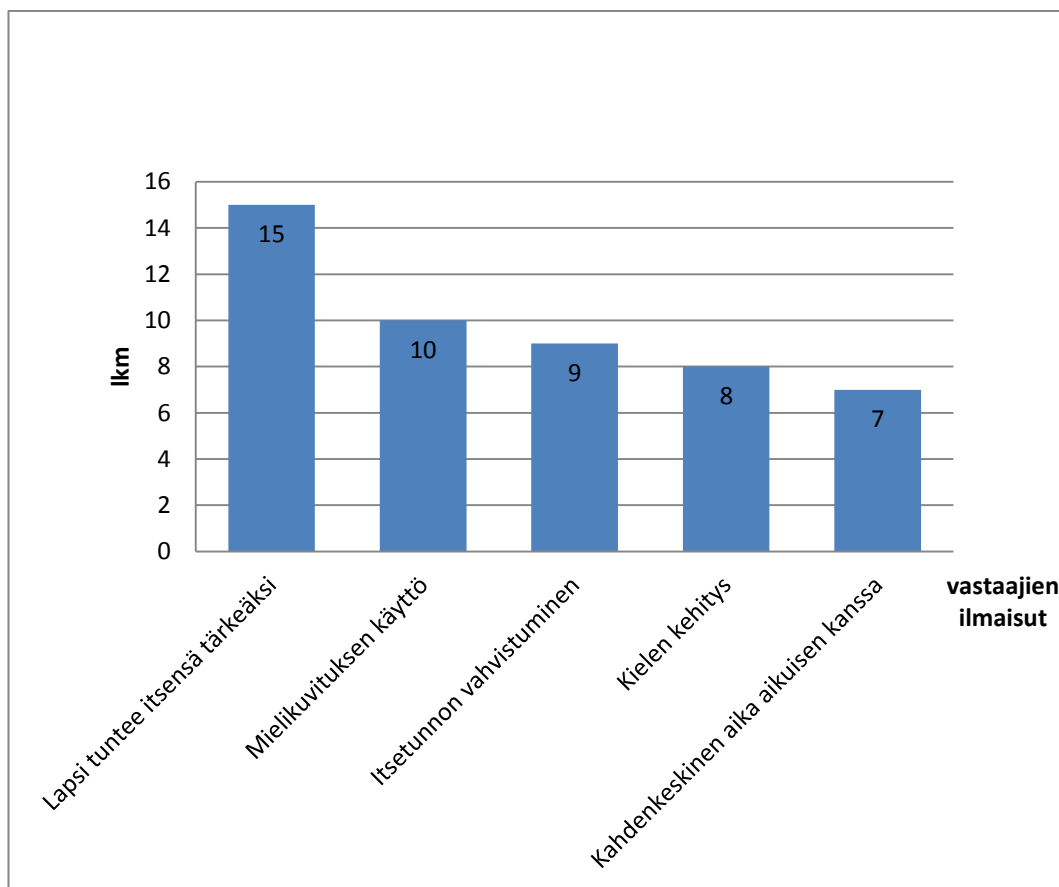
”Jos on käyty katsomassa jokin näytelmä/esitys niin lapset voivat kertoa siitä ja ’purkaa’ tunteuksia sen kautta”.

”Silloin tällöin kahden kesken lapsen kanssa”

6.3.3 Sadutuksen merkitys lapsen näkökulmasta

Seuraavassa kysymyksessä (ks. kuvio 9) kysyttiin, miksi kasvattajat pitävät saduttamista tärkeänä ja miten he kokevat sen vaikuttavan lapsen kehitykseen. Tämän kysymyksen avulla haluttiin haastaa lastentarhanopettajat ja lastenhoitajat pohtimaan perusteluita, miksi käyttävät työssään sadutusmenetelmää. Tutkimuksen avulla haluttiin myös selvittää, millä tavoin kasvattajat kokevat saduttamisen vaikuttavan lapsen kehitykseen.

Tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä kerrotaan sadutuksen merkityksestä lapselle. (Ks. luku 4.3.) Tässä tutkimuksessa selvitettiin, tukeeko teorian tieto käytännössä havaittuja asioita, vai poikkeavatko kasvattajien tietoa sadutuksen teoreettisesta viitekehyksestä.

Kuvio 9. Sadutuksen merkitys lapsen näkökulmasta

Vastaajat kokevat sadutusmenetelmän positiivisena asiana lapsen näkökulmasta. Kuviosta 9 huomataan, että 15 vastaajaa on sitä mieltä, että lapsi tuntee itsensä tärkeäksi sadutuksen yhteydessä. Vastaajista 10 mainitsi lapsen mielikuvituksen käytön ja sen rikastuttamisen sadutuksen avulla. Vastaajat kokevat myös, että sadutus vaikuttaa positiivisesti lapsen itsetunnon vahvistumiseen (9), kielen kehitykseen (8) sekä sadutuksen kautta lapsi saa kahdenkeskistä aikaa aikuisen kanssa (7).

Mielenkiintoista oli se, että kasvattajat vaikuttivat tuntevan tarkasti perustelut saduttamisen käytölle. Tässä esimerkkejä vielä tutkimukseen osallistuneiden kasvattajien kokemuksista ja mielipiteistä;

”Lapsi saa kokemuksen tulla kuulluksi, nähdyksi ja ryhmäsatujen teossa ’voi vaikuttaa’ ryhmässä”.

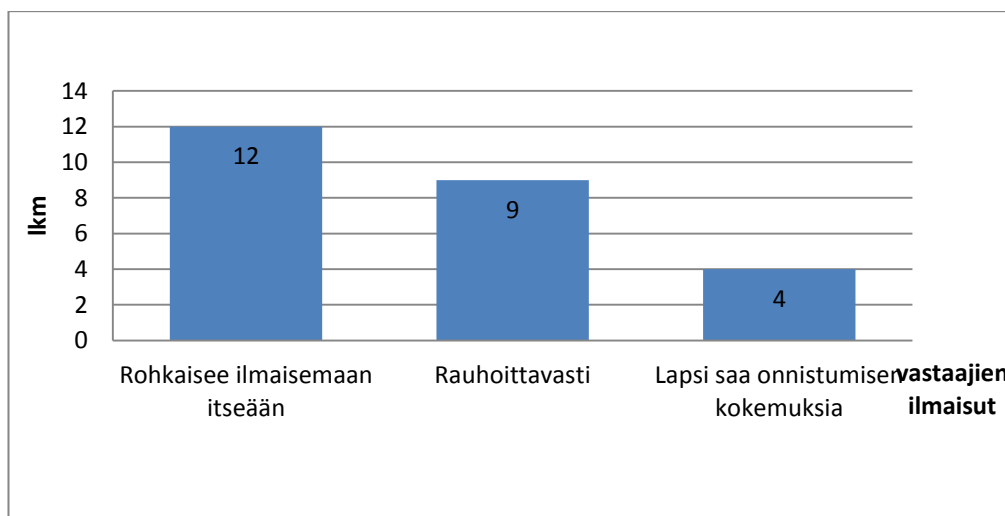
”Lapsi nauttii huomiosta/olosta kahdenkesken aikuisen kanssa, tuntee itsensä tärkeäksi... ’sanomisillani on merkitystä”.

”Aikuinen kuuntelee ja on kiinnostunut juuri minun jutuistani”.

”Sadutus tuo läheisyyttä, turvallisuutta”.

6.3.4 Sadutuksen vaikutus lapsen käyttäytymiseen

Teoriaosuudessa käsitellään sadutuksen vaikutuksia lapsen kehitykseen (ks. luku 4.4.) ja kyselylomakkeen viimeisessä kysymyksessä (ks. kuvio 10) selvitettiin, millä tavoin kasvattajat kokevat saduttamisen vaikuttavan lapsen käyttäytymiseen.

Kuvio 10. Sadutuksen vaikutus lapsen käyttäytymiseen

Kyselylomakkeen viimeinen kysymys käsitteli sitä, miten vastaajat kokevat sadutuksen vaikuttavan lapsen käyttäytymiseen. Viimeiseen kysymykseen vastasi vain 25 vastaajaa, muut olivat jättäneet kohdan tyhjäksi. Kuvio 10 havainnollistaa, että 25:stä vastaajasta 12 oli sitä mieltä, että sadutuksen myötä lapsi rohkaistuu ilmaisemaan itseään ja se näkyy lapsen käytöksessä. Vastaajista 9 vastasi sadutushet-

ken vaikuttavan rauhoittavasti lapsen käyttäytymiseen ja 4 vastaajaa mainitsi lapsen saavan onnistumisen kokemuksia sadutushetkistä.

Tutkimukseen osallistuneiden kasvattajien vastaukset olivat melko yhteneviä ja kasvattajilla oli melko samankaltaisia kokemuksia saduttamisen vaikutuksista lapsen käyttäytymiseen. Oli hieno huomata kasvattajien kokevan sadutuksen vaikuttavan lapsen käytökseen positiivisella tavalla. Tässä vielä vastauslomakkeista poimittuja esimerkkejä siitä, miten kasvattajat kokivat sadutuksen vaikuttavan lapsen käyttäytymiseen;

”Kannustavasti, rohkaisevasti. Arka ja ujompi lapsi voi saada tästä tilanteesta lisää rohkeutta itsensä ilmaisuun”.

”Lapsi saa kokea onnistumisen iloa, tuntee vastavuoroisuutta kirjoittajan ja hänen itsensä välillä => iloinen lapsi”.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten satuja ja sadutusmenetelmää käytetään varhaiskasvatuksessa sekä saada käsitys siitä, miten lastentarhanopettajat ja lastenhoitajat suhtautuvat omassa työssään satujen lukemiseen ja sadutusmenetelmän käyttöön osana arkea. Tutkimukseen osallistui 31 vastaajaa neljästä eri päiväkodista Vaasan kaupungissa. Vastaajista suurin osa (61 %) oli lastentarhanopettajia. Tutkimuksessa selvitettiin kyselylomakkeen avulla vastauksia satujen käyttöä ja sadutusta koskeviin kysymyksiin. Vastaajat työskentelivät eri-ikäisten lasten parissa, mutta kaikista vastauslomakkeista kävi ilmi, että kasvattajat pitävät satuja ja saduttamista tärkeänä osana lapsen päivähoitoa.

Esi oletuksena oli, että satuja luetaan lapsille päivittäin, mutta sadutusmenetelmää käytetään harvemmin. Tutkimustuloksista selvisi, että 71 prosenttia tutkimukseen osallistuneista kasvattajista lukee päivittäin lapsille satuja. Kuitenkin 29 prosenttia kasvattajista mainitsi lukevansa lapsille harvemmin kuin päivittäin, mutta kuitenkin viikoittain. Tutkimuksen avulla selvitettiin, miten paljon sadutusmenetelmää kasvattajat käyttävät työssään. Suurin osa kasvattajista (59 %) kertoi käyttävänsä sadutusta vain muutaman kerran vuoden aikana. Ainoastaan 14 prosenttia vastaajista kertoi hyödyntävänsä viikoittain sadutusmenetelmän käyttöä työssään. Kuu-kausittain sadutusmenetelmää mainitsi käyttävänsä 27 prosenttia kasvattajista.

Tutkimustuloksista kävi ilmi, että sadut ja niiden lukeminen liittyvät kovin monenlaisiin tilanteisiin. Näistä tilanteista yleisimpiä olivat kuitenkin satujen lukeminen lepohetkien ja piirien eli ohjatun toiminnan yhteydessä. Näiden lisäksi kasvattajat mainitsivat lukevansa pienryhmätilanteissa, lapsen omasta pyynnöstä, motivointi ja opettamistarkoituksessa, siirtymätilanteiden yhteydessä sekä aamuisin lasten tullessa hoitoon tilanteen ollessa vielä rauhallinen.

Tutkimuksen perusteella kasvattajat käyttävät myös sadutusmenetelmää erilaisissa tilanteissa, mutta useimmiten kuitenkin etukäteen suunnitellusti. Tämän lisäksi sadutusta käytetään myös erilaisten teemojen ja piirtämisen yhteydessä, ryh-

mäsadutuksena sekä joissain tapauksissa myös spontaanisti sopivan tilanteen osuessa kohdalle. Oli positiivista huomata, ettei sadutus tai satujen lukeminen liity kaavamaisesti vain tietyn toiminnan tai aktiviteetin yhteyteen, vaan molempia käytetään monipuolisesti vaihtelevissa tilanteissa.

Tutkimukseen osallistuneiden kasvattajien mielestä satujen valitsemiseen on erilaisia perusteita. Kasvattajat kertoivat, että valitessaan satuja sadun teema, lapsen ikätaso, lapsen oma toivomus, opetus, selkeä ja mielenkiintoinen kuvitus, kasvattajan oma kiinnostus sekä sadun viihdyttävyyys vaikuttavat heidän valintaansa. Vaikka satuja käytetäänkin pitkälti jonkin tavoitteen saavuttamiseksi, niin tutkimustuloksista selvisi, että kasvattajat lukevat lapsille satuja myös viihdyttämistarcoituksessa sekä lapsen omasta pyynnöstä. On tärkeää ja merkittävää, että lapsen osallisuus huomioidaan ja satuja voidaan käyttää myös lapsen omasta aloitteesta.

Tutkimustuloksista huomaa, että lastentarhanopettajien ja lastenhoitajien käsitys satujen lukemisesta ja saduttamisesta on positiivinen. Tutkimukseen osallistuneet kasvattajat ymmärtävät satujen lukemisen ja sadutuksen merkityksen lapsen näkökulmasta ja hyödyntävät menetelmiä työssään.

Tutkimuksen avulla haluttiin selvittää kasvattajien suhtautumista satujen lukemiseen ja saduttamiseen menetelminä. Kuten teoriaosuudesta käy ilmi, kumpikin menetelmä on tärkeä lapsen kasvun ja kehityksen näkökulmasta. Tutkimus todistaa, että kyseiset menetelmät ovat jollain tapaa käytössä varhaiskasvatusyksiköiden arjessa. Kuitenkin niiden käyttö osoittautui vähäisemmäksi kuin tutkimuksen esioletuksena oli. Toivottavasti tutkimustulosten perusteella kasvattajat ottavat tulevaisuudessa kyseiset menetelmät yhä suuremmaksi osaksi työnsä arkea.

Teoriaosuudessa käsitellään sitä, miten merkittävää satujen lukeminen on lapsen kehityksen näkökulmasta (ks. luku 3.2.). Kyselylomakkeen yksi kysymys käsitteli sitä, mitä satujen lukeminen kasvattajien mielestä merkitsee lapsen kasvulle ja kehitykselle ja vastauksissa huomattiin samoja asioita, joita teoriaosuudessa käsitelimme. Oli merkittävää huomata, että kasvattajat ymmärtävät satujen merkityksen

ja hyödyntävät sitä työssään. Kasvattajat mainitsivat vastauksissaan satujen lukemisen vaikuttavan positiivisesti lapsen kielenkehityksen tukemiseen, mielikuviin, tunnetaitoihin, oppimiseen, keskittymiskykyyn, vuorovaikutustaitoihin sekä eettiseen ajatteluun.

Teoriaosuudessa käsitelimme saduttamisen vaikutuksia lapseen (ks. luku 4.3.). Vaikutukset ovat positiivisia ja merkittäviä. Tutkimuksen perusteella myös kasvattajat kokevat saduttamisen vaikuttavan lapseen positiivisella tavalla. Kasvattajien mielestä saduttaminen vaikuttaa lapseen siten, että se saa lapsen tuntemaan itsensä tärkeäksi ja sen avulla lapsi saa käyttää mielikuvitustaan sekä lapsen itsetunto vahvistuu. Saduttaminen tukee lapsen kielenkehitystä sekä sen avulla lapsi saa kahdenkeskistä aikaa aikuisen kanssa.

Tutkimuksessa selvitettiin myös, millä tavoin satujen lukeminen vaikuttaa kasvattajien mielestä lapsen käyttäytymiseen. Kysyimme asiaa kyselylomakkeessa ja kasvattajat vastasivat satujen lukemisen vaikuttavan lapsen käytökseen rauhoittavasti, innostavasti ja rikastuttaen lapsen mielikuvitusta, parantaen lapsen keskittymiskykyä, herättäen keskustelua sekä aiheuttavan joissain tilanteissa myös levottomuutta lapsen käyttäytymisessä. Ainoastaan kolme vastaajaa oli maininnut levottomuuden, kaikki muut vastaukset olivat positiivissävytteisiä. Satujen lukemisella ei varmasti ajatella olevan muita kuin positiivisia vaikutuksia, mutta tietenkin on myös niitä lapsia, joille hiljaa istuminen ja kuunteleminen on haastavaa ja aiheuttaa varmasti levottomuutta lapsen käytöksessä. Tutkimustulosten perusteella tämäkin puoli asiasta tuli selville. Kasvattajat kertoivat myös sadutuksen vaikuttavan mielestään positiivisesti lapsen käytökseen. Saduttamisen myötä kasvattajat kokivat lapsen ilmaisevan rohkeammin itseään, rauhoittuvan sekä saavan onnistumisen kokemuksia.

Yhteenvetona voidaan todeta, että sadut ja sadutus vaikuttavat tutkimuksen perusteella lapseen positiivisesti. Niiden merkitys ja tärkeys tiedostetaan ja niitä pyritään käyttämään monenlaisissa tilanteissa. Sadutusta ei kuitenkaan käytetä yhtä paljon kuin satujen lukemista, mikä olikin odotettavissa. Sadutus on selvästi uudempi

toimintatapa, jota ei olla vielä saatu osaksi arjen rutiineja. Sadut kuuluvat helpommin arkeen tilanteessa kuin tilanteessa, oli kyse sitten rauhoittumisesta tai viihdyttämisestä. Sadun lukeminen on helppo valttikortti, jota voi käyttää niin monen lapsen kanssa kuin haluaa ja se yleensä herättää kaikkien kiinnostuksen, tietysti lukijasta riippuen. Sadutus puolestaan on menetelmä, johon kaikilla lapsilla ei riitä kärsivällisyys. Varsinkin ryhmäsadutuksessa monellakin lapsella katoaa keskittymiskyky ja sadutushetki voi nopeasti muuttua hyvinkin levottomaksi toiminnaksi. Tärkeintä kuitenkin on se, että satuja luetaan lapsille ja sadutusmenetelmää käytetään edes jonkin verran. Hienoa on se, että sadutuksesta ollaan tietoisia ja sitä otetaan mukaan arjen toimintoihin yhä enemmän ja enemmän.

8 POHDINTA

Valitsimme kyseisen aiheen opinnäytetyöllemme, koska olemme molemmat suuntautumassa varhaiskasvatukseen ja suorittamassa lastentarhanopettajan kelpoisuutta. Kyseinen aihe on mielestämme ajankohtainen teknologisoituvassa maailmassa ja halusimme tutkimuksemme kautta muistuttaa lastentarhanopettajia ja lastenhoitajia satujen lukemisen ja sadutuksen tärkeydestä sekä merkityksestä lapsen näkökulmasta.

Nykypäivänä pienetkin lapset osaavat käyttää tabletteja, tietokoneita ja puhelimia. Teknologian kehityksen myötä varmasti sadut ja perinteiset leikit jäävät vähemmälle, sillä monet lapset haluavat mieluummin pelata tai katsoa piirrettyjä. Toivomme, että tämän tutkimuksen myötä niin vanhemmat kuin varhaiskasvattajatkin huomioisivat ja palauttaisivat mieleen satujen tärkeyden. Kuten tutkimuksemme teoriaosuudesta käy ilmi, niin peli tai lastenohjelma ei korvaa aikuisen ja lapsen välistä satuhetkeä. (Ks. luku 3.5.1.) Lapsi tarvitsee läheistä kohtaamista aikuisen kanssa; kosketusta, katsetta, kahdenkeskistä keskustelua.

Kokonaisuudessaan tutkimusprosessimme on sujunut ongelmitta ja olemme pysyneet aikataulussa. Teoriaosuuden kirjoittamisprosessi on ollut opettavaista ja olemme saaneet paljon uutta tietoa, jota voimme tulevaisuudessa hyödyntää oman työemme tukena. Tutkimustulosten analysointi ja raportointi on ollut antoisaa ja se on avannut meidän molempien silmiä. Erityisesti oli innostavaa huomata, kuinka hyvin kasvattajat tuntevat satujen lukemisen ja sadutuksen vaikutukset lapsen näkökulmasta. Toisin sanoen he osaavat perustella, miksi käyttävät kyseisiä menetelmiä ja se on laadukkaan varhaiskasvatuksen näkökulmasta mielestämme merkittävää.

Tutkimukseen osallistui 31 varhaiskasvattajaa neljästä Vaasan kaupungin päiväkodista. Tutkimuksen tulokset eivät ole yleistettävissä, koska otanta on niin suppea, mutta laadullisen tutkimuksen kohdalla se ei ollutkaan meidän tavoitteenamme. Olimme tyytyväisiä saadessamme näinkin monta hyvää vastauslomaketta

analysoitavaksi. Monien kysymysten kohdalla vastaukset olivat pitkälti samankaltaisia ja samat asiat korostuivat. Myös omat kokemuksemme varhaiskasvatusmaailmasta harjoittelujaksojen ja sijaisuuksien perusteella vahvistivat tutkimustuloksia ja olimme myös itse hyvin samaa mieltä monien vastaajien kanssa asioista.

Tutkimustuloksia analysoidessamme ihmettelimme kovasti, miten satujen lukeminen ja saduttaminen on niin paljon vähäisempää, kuin olimme ennalta ajatelleet. Omien kokemustemme perusteella saduttaminen vie kyllä melko paljon aikaa ja saattaa sen vuoksi jäädä niin vähäiseksi, mutta kuitenkin koemme sen olevan lapselle erittäin tärkeä ja merkittävä asia. Kaikki on kuitenkin omasta asenteesta kiinni ja mielestämme saduttaminen voi kuitenkin halutessaan olla vain pienikin kahdenkeskinen hetki arjessa. Yksilösadutukseen ei välttämättä mene yhtä kauan aikaa, kuin ryhmäsadutukseen.

Satuja luetaan varmasti enemmän pienten lasten kanssa, sillä isommilla lapsilla aikaa kuluu jo enemmän leikkien parissa. Osa vastaajista mainitsikin, ettei lue päivittäin lapsille satuja ja me ajattelemme, että kyseessä saattaa olla kasvattajat, jotka työskentelevät jo hieman isompien lasten parissa. Myös kiire ja vähäiset henkilökuntaresurssit vaikuttavat varmasti osaltaan näiden molempien menetelmien käyttöön. Meitä jäi kuitenkin ihmetyttämään kovasti se, että vastanneet ammattilaiset tiedostivat satujen ja sadutuksen käytön tärkeyden, mutta eivät silti käytä niitä tarpeeksi.

Ihmettelimme myös tutkimustuloksia analysoidessamme, että miksi kaksi vastaajaa oli jättänyt kokonaan vastaamatta sadutusmenetelmää koskeviin kysymyksiin. Pohdimme, että saattaa olla, etteivät he ole käyttäneet lainkaan kyseistä menetelmää, eivätkä ehkä siksi vastanneet kysymyksiin. Saattaa myös olla, ettei heidän aikansa tai mielenkiintonsa riittänyt enää näiden kysymysten vastaamiseen.

Olimme kuitenkin tyytyväisiä vastaajien positiiviseen asenteeseen satujen lukemista ja saduttamista kohtaan. Huomaa, että lastentarhanopettajat ja lastenhoitajat pitävät näitä menetelmiä merkittävänä nimenomaan lapsen näkökulmasta. Omien

kokemustemme perusteella sadut kuuluvat monenlaisiin tilanteisiin ja tämä asia vahvistui tutkimustulosten perusteella. Satujen lukemista ei liitetä ainoastaan le-pohetken yhteyteen, vaan ne ovat osana monenlaisia hetkiä ja tapahtumia.

Mielestämme tutkimuksen toteuttaminen on onnistunut ja olemme tyytyväisiä lopputulokseemme. Onnistuimme selvittämään tutkimuksemme avulla vastaukset tutkimusongelmiin ja tutkimuksemme tavoitteet varmasti täyttyvät. Lastentarhanopettajat ja lastenhoitajat, jotka lukevat tutkimuksemme, saavat sen kautta uutta tutkittua faktatietoa näiden menetelmien tärkeydestä. Myös lasten vanhemmat, jotka lukevat tutkimustamme, huomaavat ja ymmärtävät varmasti satujen ja saduttamisen merkityksen nimenomaan lapsen näkökulmasta.

Tutkimuksen aiheeseen liittyen jatkotutkimusaiheita voi keksiä varmasti todella paljon. Meille kuitenkin tuli ensimmäiseksi mieleen havainnoiva tutkimus, jossa lapsiryhmää havainnoitaisiin ja tarkkailtaisiin sitä, millä tavoin lapset toimivat satuhetkien aikana. Tutkimuksen avulla saataisiin tietoa lapsen käyttäytymisestä ja sadun vaikutuksista lapseen. Tutkimuksessa voisi hyödyntää lapsen osallisuutta ja haastatella myös lasta satuihin liittyvillä kysymyksillä. Lisäksi ryhmää voisi havainnoida parikin päivää, ja tutkia, tekevätkö lapset usein aloitteen ja mikä heidän oma tarpeensa on saduille.

Saduttamista voisi tutkia lisää esimerkiksi siten, että tutkija kävisi saduttamassa lapsia pidemmän jakson ajan ja arvioisi sadutuksen vaikutuksia lapsen kielen kehityksen tukemisessa. Uskomme, että saduttaminen varmasti kehittää lapsen kielen käyttöä ja samalla esimerkiksi lapsen sanavarasto kasvaa ja kehittyy. Sadutukseen liittyvässä tutkimuksessa voisi myös hyödyntää lasten haastattelua. Mielestämme lasten ääntä tulisi kuulla paljon enemmän. Tänä päivänä lasten osallisuutta muutenkin korostetaan, joten sen tulisi näkyä myös lapsia koskevissa tutkimuksissa.

Tutkimuksemme aihetta voisi jatkotutkia myös haastattelemalla varhaiskasvattajia tarkemmin heidän kokemuksistaan ryhmäsadutuksesta. Omien kokemustemme

perusteella ryhmäsadutusta käytetään melko vähän ja tällaisen tutkimuksen avulla sen käyttö saattaisi korostua ja sitä alettaisiin taas käyttää enemmän. Tutkimuksessa voisi käydä tarkemmin läpi yksilösadutuksen ja ryhmäsadutuksen eroja.

Olisi mielenkiintoista tietää, onko eri kaupunkien välillä eroja, eli luetaanko toisissa kaupungeissa satuja enemmän kuin toisissa tai onko sadutusmenetelmä joissain kaupungeissa enemmän käytössä kuin toisissa. Luultavasti jonkin verran eroavaisuuksia varmasti saattaisi löytyä eri kuntien tai kaupunkien välillä.

LÄHTEET

Anttila, P. 1998. Tutkimisen taito ja tiedon hankinta. Viitattu 12.2.2015. http://www.metodix.com/fi/sisallys/01_menetelmat/01_tutkimusprosessi/02_tutkimisen_taito_ja_tiedon_hankinta/09_tutkimusmenetelmat/21_survey_eli_kyselytutkimus

Babyhjälp. 2015. Läsa för barn. Viitattu 19.10.2015 <http://www.babyhjälp.se/lasa-for-barn>

Haapakoski, K. 2014. Satuja luetaan aiempaa vähemmän – lasten kielelliset taidot kehnoutuneet. Viitattu 19.10.2015. http://yle.fi/uutiset/satuja_luetaan_aiempaa_vahemman__lasten_kielelliset_taidot__kehnoutuneet/7664625

Haapaniemi, R. 2009. Anna sadun kiertää. Teoksessa: Kuningasvuosi, leikin kulta-aika. 40–47. Toim. Jantunen & Lautela. Sastamala. Vammalan kirjapaino Oy.

Heinonen, S-L. 2001. Sanataide oppimisen ja leikin innoittajana. Teoksessa: Avaa lastenkirja, Johdatus lastenkirjallisuuden lajeihin ja käyttöön. 200-214. Toim. Suojala & Karjalainen. Hämeenlinna. Karisto Oy.

Helsingin yliopisto. 2012. Tiedote. Viitattu 9.9.2015. <http://www.kauppalehti.fi/5/i/yritykset/lehdisto/hellink/tiedote.jsp?direct=true&selected=kaikki&industry=&oid=20120101/13276505939590>

Hämmäinen, S. & Mäki, S. 2009. Satu ilahduttaa päiväkotilasta. Teoksessa: Tarina tukee lasta, opas lasten ja nuorten kirjallisuusterapiaan 2. 50–76. Toim. Mäki, S. & Arvola, P. Porvoo. WS Bookwell Oy

Jantunen, M. 2009. Sadut ja mielikuvitus. Teoksessa: Kuningasvuosi, leikin kulta-aika. 48–57. Toim. Jantunen & Lautela. Sastamala. Vammalan kirjapaino Oy.

Jyväskylän yliopisto. 2015. Laadullinen tutkimus. Viitattu 12.2.2015. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>

Kaaro, J. 2014. Tutkimus: Satujen onnelliset loput kasvattavat lasten moraalialia. Viitattu 12.2.2015. <http://www.hs.fi/tiede/a1406770624163>

Kaminen, M. 2015. Tehtävä 1: Mitä pedagogiikka on. Luentomateriaali. Vaasan Ammattikorkeakoulu.

Karlsson, L. 2013. Lapset kertovat. Viitattu 11.6.2015. <http://www.edu.helsinki.fi/lapsetkertovat/Sadutus/sadutusohje.htm>

Karlsson, L. 2014. Sadutus, Avain osallisuuden toimintakulttuuriin. Juva. Bookwell Oy.

Karvonen, P & Rikkola, L. 2006. Lukuleikki – taikoja. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.

Korkeamäki, R-L. 2011. Kieli ja vuorovaikutus oppimisympäristöissä. Teoksessa: Lapsi ja kieli kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. 42–52. Toim. Nurmilaakso & Välimäki. Helsinki. Unigrafia Oy. Viitattu 21.2.2015. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80046/d9e0eb99-ef75-4704-a185-14aa8cbf9366.pdf?sequence=1>

Lahtinen, J. 2014. Varhaiskasvatus. Viitattu 21.2.2015. <http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/opeku/vasu/Sivut/default.aspx>

L 580/2015 Varhaiskasvatuslaki. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 23.9.2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150580>

Lastenkirjastokurssi. 2015. Viitattu 3.2.2015. <http://lastenkirjastokurssi.wikispaces.com/Sadun+merkitys+lapselle>

Laulajainen, L. 2009. Sanan taika Esseitä ja artikkeleita. Helsinki. Books on demand GmbH.

Luoto, T. & Luoto, S. 2001. Satu ja tarina elää päiväkodissa. Teoksessa: Avaa lastenkirja, johdatus lastenkirjallisuuden lajeihin ja käyttöön. 184–200. Toim. Suojala, & Karjalainen. Hämeenlinna. Karisto Oy.

Nurmilaakso, M. 2011. Pienen lapsen kielellinen tietoisuus osana kielen kehitystä. Teoksessa: Lapsi ja kieli kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. 31-41. Toim. Nurmilaakso & Välimäki. Helsinki. Unigrafia Oy.

Peltokangas, H. 2015. Satu opettaa arjen suvaitsevaisuutta. Viitattu 3.5.2015. <http://www.ilikka.fi/mielipide/kolumnit/satu-opettaa-arjen-suvaitsevaisuutta-1.1749719>

Riihelä, M. 2013. Suomalaisen pienten lasten ajatuksia heijastava erittäin laaja aineisto kaipaa tutkijoita! Viitattu 9.9.2015. http://www.edu.helsinki.fi/lapsetkertovat/lapset/Tutkimus/tutkimus_aineisto.htm

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. Hypoteesittomuus. Viitattu 10.3.2015. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L2_3_2_1.html

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. Sisällönanalyysi. Viitattu 12.2.2015. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_2.html

Sarmavuori, K. 2015. Retki sadun maailmaan. Viitattu 12.2.2015. http://files.kotisivukone.com/katrisarmavuori.kotisivukone.com/retki_sadun_maailmaan.pdf

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus. 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Saarijärvi. Gummerus kirjapaino Oy. Viitattu 12.2.2015. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77129/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf?sequence=1

Suomen kulttuurirahasto. 2015. Sadut astuvat ulos kansistaan, Oulu edelläkävijänä lasten sanataidekasvatuksessa. Viitattu 9.9.2015. <https://skr.fi/fi/ajankohtaista/sadut-astuvat-ulos-kansistaan-oulu-edell%C3%A4k%C3%A4vij%C3%A4n%C3%A4-lasten-sanataidekasvatuksessa>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2015. Sadutus. Viitattu 20.10.2015. <https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyomenetelmat-ja-valineet/tyomenetelmat/sadutus>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2015. Varhaiskasvatus. Viitattu 19.10.2015. <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/varhaiskasvatuspalvelut>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2015. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen keskeinen lainsäädäntö. Viitattu 21.5.2015. https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/lait_oppaat/varhaiskasvatus_ja_paivahoito/lainsaadanto/varhaiskasvatukseen_esiopetuksen_keskeinen_lainsaadanto

Tolonen, K. 2001. Lapsen varhaisen kielenkehityksen tukeminen. Teoksessa: Pienet päivähoitossa, Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. 163–178. Toim. Helenius, Karila, Munter, Mäntynen & Siren-Tiusanen. Juva. WS Bookwell Oy.

Unicef. 2015. Mikä on lapsen oikeuksien sopimus. Viitattu 21.5.2015. <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/mika-on-lapsen-oikeuksien-sopimus/>

Uro, J. 2015. Pahikset tärkeitä lapsen kehitykselle. Viitattu 3.5.2015. <http://www.vau.fi/Perhe/Kasvatus/Pahikset-tarkeitä-lapsen-kehitykselle/>

Utbildningsstyrelsen. 2010. Sagor. Viitattu 19.10.2015. http://edu.fi/planera/forskoleundervisning/om_barns_sprak/sprakstodjande_aktiviteter/aktiviteter/sagor

Vaasan kaupunki. 2009. Arvopohja ja visio. Viitattu 3.2.2015. http://www.vaasa.fi/Suomeksi/Lapset_nuoret/Varhaiskasvatuspalvelut_Paivahoito/Arvopohja_ja_visio

Vaasan kaupunki. 2012a. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2013-2016.

Vaasan kaupunki. 2012b. Päiväkodit. Viitattu 3.2.2015.
http://www.vaasa.fi/Suomeksi/Lapset_nuoret/Varhaiskasvatuspalvelut__Paivahoito/Paivakodit

Vaasan kaupunki. 2015. Perhepäivähoito. Viitattu 3.2.2015.
http://www.vaasa.fi/Suomeksi/Lapset_nuoret/Varhaiskasvatuspalvelut__Paivahoito/Perhepaivahoito

Virkki, P. 2015. Lasten osallisuutta varhaiskasvatuksessa pitäisi lisätä. Viitattu 14.9.2015.
<http://www.uef.fi/-/22-5-lasten-osallisuutta-varhaiskasvatuksessa-pitaisi-lisata>

Virtuaali AMK. 2009. Sadut. Viitattu 21.5.2015.
<http://www2.amk.fi/digma.fi/eetu/www.amk.fi/opintojaksot/0409010/1079535826404/1081944645608/1082097928005/1082100193954.html>

Virtual Statistics. 2015. Puoli strukturoitu haastattelu. Viitattu 12.2.2015.
<https://www.stat.fi/virsta/tkeruu/04/02/>

Voipio, M. 2012. Perheen aika – Satujen maailma. Viitattu 9.9.2015.
<http://areena.yle.fi/1-1710317>

Woolfson, R. 2001. Virkku vekara. Hong Kong. WSOY.

Yle. 2015. Sadutus rohkaisee lasta. Viitattu 20.10.2015.
<http://yle.fi/vintti/yle.fi/mediakompassi/mediakompassi/vanhemmat/aihesisallot/mediapsykologia/0-6-vuotiaat-satuja-ja-tarinoita/sadutus.htm>

Ylönen, H. 2000. Loihditut linnut, Satujen merkitys lapselle. Tampere. Tammer-Paino Oy.

YVI. 2012. Pedagoginen draama. Viitattu 20.4.2015.
http://www.oamk.fi/amok/oppimat/LO/Opetusmenetelmat/html/pedagoginen_draama.html

SATUJEN JA SADUTUKSEN MERKITYS VARHAISKASVATUKSESSA

Hei!

Opiskelemme Vaasan Ammattikorkeakoulussa sosionomeiksi ja suoritamme samalla lastentarhanopettajan kelpoisuuden. Teemme opinnäytetyömme aiheesta satujen ja sadutuksen merkitys varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyömme ohjaajana toimii lehtori Merja Kaminen.

Olemme valinneet satunnaisesti neljä Vaasassa sijaitsevaa päiväkotia. Päiväkoti, jossa työskentelet, on yksi valituiksi tulleista. Lomakkeet palautetaan suljettuun laatikkoon kahvihuoneessanne 8.4.2015 mennessä. Vastaukset pysyvät turvassa ulkopuolisilta tutkimuksen ajan. Tutkimukseen valitut päiväkodit pysyvät salaisina, emmekä aio mainita tutkimuksessamme niitä nimeltä. Kyselylomake on tarkoitettu lastenhoitajille ja lastentarhanopettajille.

Kyselyymme on aikaa vastata 2 viikkoa 25.3.-8.4.2015 välisenä aikana ja toivommeikin, että ehtisitte täyttämään lomakkeet sinä aikana.

Kiitos jo etukäteen vastauksistanne!

Aurinkoisin terveisin,

Mariia Siponen & Mira Viitanen

**SATUJEN JA SADUTUKSEN MERKITYS VARHAISKASVATUKSESSA / KY-
SELYLOMAKE**

Kyselylomakkeessa on 11 kysymystä. Kohdissa 1 ja 2 valitse sopivin vastausvaihtoehto ympäröimällä. Jos mikään vaihtoehdoista ei ole sopiva, niin valitse kohta ”Muu, mikä?” ja kirjoita vastauksesi alla olevalle viivalle.

1. Koulutus:

A) Lastentarhanopettaja

B) Lastenhoitaja

C) Muu, mikä? _____

2. Minkä ikäisiä lapsia on päiväkotiryhmässäsi, jossa työskentelet?

A) Alle 3-vuotiaita

B) 3-5 -vuotiaita

C) 6-vuotiaita

D) Muu, mikä? _____

Kohdissa 3-11 kirjoita vastauksesi omin sanoin kysymyksen alla olevaan tyhjään tilaan.

Sadut

3. Kuinka usein luet satuja lapsille?

4. Millaisissa tilanteissa luet satuja lapsille?

5. Mitä satujen lukeminen mielestäsi merkitsee lapsen kehitykselle?

6. Millä perusteella valitset sadut, joita luet lapsille?

7. Miten mielestäsi satuhetket vaikuttavat lasten käytökseen?

Sadutusmenetelmä

Sadutuksella tarkoitetaan menetelmää, jonka avulla muokataan ajatuksia tarinaksi. Sadutuksessa lasta kehoitetaan kertomaan oma tarina, jota aikuinen kuuntelee ja kirjaa sanatakkasti. Sadutuksen tarkoituksena ei ole opettaa esimerkiksi itseilmaisua, lukemista tai kirjoittamista, vaikka niitä opitaankin sadutusprosessissa. Sadutus on vastavuoroiseen toimintakulttuuriin johdatteleva menetelmä, jonka avulla kuunnellaan ja kohdataan lapsi.

8. Kuinka usein käytät sadutusmenetelmää?

9. Millaisissa tilanteissa käytät sadutusta?

10. Mitä mielestäsi sadutuksen käyttäminen merkitsee lapselle?

11. Miten mielestäsi sadutus vaikuttaa lapsen käytökseen?

Kiitos vastauksistasi!